

FİDEL CASTRO

Emperyalist Küreselleşme

YeniHayat
Kütüphanesi

FİDEL CASTRO

EMPERYALİST KÜRESELLEŞME

Çeviri
Ali Kürecikli

YeniHayat
Kütüphanesi

© Yenihayat Kütüphanesi

1. Basım, Ekim 2004

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Koordinatör: Aziz Hatman

Çeviri: Ali Kürecikli

ISBN - 975 - 6398 - 14 - 0

Ofset Hazırlık, Baskı ve Cilt:
Çizge Tanıtım ve Matbaacılık Ltd. Şti.
Tel: (0212) 482 56 28

YENİHAYAT YAYINCILIK TANITIM ORG. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Namık Kemal Mah. 42. Sk. No:18/1 Esenler - İST.
Tel: (0212) 482 56 28 Fax: (0212) 481 72 09
www.yenihayatkutuphanesi.com
info@yenihayatkutuphanesi.com

FİDEL CASTRO'NUN GÜNEY ZİRVESİ'NDEKİ AÇILIŞ KONUŞMASI'NDAN

Küreselleşme üzerine birçok kitap yazılmış, birçok konferansta küreselleşmenin anlamı ve yönü tartışılmıştır. Bu tartışmalarda Üçüncü Dünya'nın sesine çok az yer verilmiştir. Üçüncü Dünya'dan yükselen seslerin en güçlülerinden ve en radikallerinden biri Küba'lı Fidel Castro'nunki olmuştur.

Bu kitapta Fidel Castro, neo-liberalizme ve ayrıcalıkların, sömürünün küreselleşmesine karşı gittikçe büyüyen uluslararası koroya katıyor sesini. "Serbest piyasa ekonomisi" adı altında yüz yıllardır dünya insanlarını sömüren, köleleştiren ve yağmalayan; bugün de bunları yapmaya devam eden bir sistemi teşhir ediyor.

Küba lideri bugünün dünyasını keskin bir dille "büyük bir kumarhane" olarak tanımlıyor ve "Neden başka formüller arayıp, insanlığın kendi hayatını ve kaderini daha mantıklı ve insani bir şekilde düzenleyebileceğini kabul etmeyelim?" diye soruyor. Fidel Castro ne tür bir küreselleşmenin gerekli olduğunu şöyle açıklıyor:

"Küreselleşme; sosyalist, komünist ya da nasıl adlandırmak istiyorsanız öyle olsun, mutlaka destekleyici olmak zorundadır. Böylesi bir değişikliğin yokluğunda, doğa ile birlikte insanlığın kurtulmak için fazla zamanı kaldı mı? Çok az zaman kaldı. Yeni Dünya'nın kurucuları kimler olacak? Gezegenimizde yaşayan kadınlar ve erkekler olacak. Onların temel silahı ne olacak peki? Düşünceler ve bilinç olacak. Bunları kim ekip işleyecek, kim yenilmez, yılmaz hale getirecek öyleyse? Siz yapacaksınız. Bu bir ütopya mı, di-

ğer bir çok hayalin arsında sadece bir hayal mi? Hayır, çünkü bu nesnel olarak kaçınılmazdır ve alternatifi yoktur. Daha önce de hayali kurulmuştu bunun; belki çok erkendi. Bu adanın en hayalperest oğullarından biri olan José Marti, "Bugünün hayalleri, yarının gerçekleridir" demişti.

Bu sesten anlaşılan tek bir şey varsa o da düşüncelerin rolüdür. Fidel Castro sadece ezici çoğunluğun faydalanacağı çözümler arayışında olan baskı altındaki dünyanın değil, toplumsal değişimi sağlayan güçlerin de karşı karşıya kaldığı entelektüel ve ahlaki meydan okumanın çıtasını yükseltiyor. Bu kitap onun umut ve mücadele düşüncelerini onları yenilmez kılan bir içerikle donatarak "ekip biçmek"teki hiç bitmeyen çabasını gösteriyor. O, "bugünün hayalleri yarının gerçekleridir" inancıyla yaşıyor ve soluk alıyor.

David Deutschmann
Haziran 2000
Melborn, Avustralya

SUNUŞ

Fidel Castro son dönemlerde, yenilmez entelektüel gücünü ve devrimci deneyimini neo-liberal küreselleşme olgusunun çözümlenmesine vakfetmiş durumda. Emperyalizmin küresel propagandasının üzerindeki maskesini düşüren Fidel Castro, yaptığı bir dizi önemli konuşmada, ABD tahakkümündeki mali ve ekonomik sistemin iç işleyişini açığa çıkardı. Küba 90'lı yıllarda emperyalist saldırganlığın özel hedefi haline geldiği için Castro emperyalist güce meydan okuyan küçük bir sosyalist ülkenin lideri olarak, eşsiz deneyimini ve Küba halkının gayretleri ile yaratılan sosyalist sistemi savunma kararlılığını sergilemektedir.

Bu kitapta yer alan konuşma 1999 yılında yapılmıştır.

Konuşma Şubat ayında Caracas'ta Venezuela Üniversitesinde gerçekleştirilmiş ve bu konuşma ustasının en unutulmaz konuşmaları arasında yer almıştır. Castro, dört buçuk saat süren konuşması boyunca, çoğunluğu genç öğrencilerden oluşan büyülenmiş dinleyici kitlesine neo-liberal küreselleşmenin anlamını açıkladı. Sonuçta konuşmasını şöyle özetledi :

"Temel görüşlerimi açıkladım. Özeti şu: Neo-liberal küreselleşme ve insanlığa dayatılan ekonomik düzenin hem toplumsal hem de çevresel açıdan nasıl sürdürülemez olduğu üzerine düşündüklerim...

Fikirlerin gücüne ve neo-liberal teorisyenlerin belirsizlik ve demoralizasyonlarma özel vurgu yapılmıştır. Ayrıca, mücadele strateji ve taktikleri, olayların muhtemel gidişatı ve insanlığın hayatta kalma yetisine olan eksiksiz güvenimiz analiz edilmiştir."

Castro, tamı tamına 40 yıl önce, 1959 yılında, Küba devriminin zaferinin ilk günlerinde aynı yerde konuşmuştu. Bu kitapta okuyacağınız konuşmanın ufuk genişliği soluk kesicidir. Fidel pürüzsüz bir akıcılıkla sömürü mekanizmalarını, ABD Merkez Bankası'nı, Bretton Woods kurumlarını, Dünya Ticaret Örgütü'nü, uluslarüstü şirketleri, yapay rüyalar üreten kültür endüstrisini göz önüne sermektir. New York, Bronx'ta yüksek çocuk ölüm oranına neden olan ve Güney Amerika'da kadın ve çocuk emeğine dayanarak gelişen bir sistemi gözler önüne sermektedir. Konuşma, Küba'nın devrimci deneyimleri üzerine temellendirilmiştir. Sürdürülemez bir düzene karşı mücadelenin gelecekte izleyeceği yol üzerine devrimci ipuçlarıyla konuşma son bulmaktadır.

Fidel Castro'nun yetkin konuşmaları, neo-liberal küresel düzene karşı dünya ölçeğinde bir araya gelen muhalefetin sesi olmaktadır. Bu kitabın oluşmakta olan alternatif yaklaşıma katkıda bulunması umuduyla.

Yayıncı'nın Önsözü

DEVRİM ANCAK KÜLTÜRDEN VE FİKİRLERDEN DOĞABİLİR

Maalesef yazılı bir konuşma metni hazırlamadım. Bununla birlikte, isabetli olmak için yararlı olacağını düşündüğüm bazı notlar var yanımda. Fakat fark ettim ki, okuyup altını çizdiğim ve dikkatle notlar düştüğüm bir kitapçık eksik. Otelde bırakmışım... Birilerini almaya gönderdim, umarım bulurlar çünkü buradaki nüshanın altı çizili değil.

En azından burada bulunan dinleyicilere resmi olarak hitap etmeliyim, değil mi? Burada bulunan bir çok harika gerçek dostun uzun uzadıya listesini veremeyeceğim. (Dinleyicilerin arasından "duyamıyoruz" sesleri). Dinleyin, sesimin o kadar fazla gücü yok ve eğer bağırmaya başlarsam... Burada daha iyi mikrofonlar olmalıydı.

Kaçınız beni duyamıyorsunuz? Lütfen ellerinizi kaldırın. Eğer birileri bu mikrofonu düzeltmezse, sizleri yakına veya duyabileceğiniz bir yere oturmaya davet edebiliriz.

Bu küçük mikrofona daha fazla yaklaşmayı deneyeceğim, tamam mı?

İzin verin düzgün bir biçimde başlayayım.

Sevgili dostlar,

Şunu söyleyecektim; bugün 3 Şubat 1999'dan 40 yıl 10 gün önce, bu üniversiteyi ziyaret etmiştim ve yine tam burada toplanmıştık. Tabi sonra ayrıldım, hiç de şu pembe dizilerdeki gibi bir melodram değil ama o zamanlar yıllar sonra buraya tekrar döneceğim hayal edilemezdi.

Bundan birkaç hafta önce 1 Ocak 1999'da, Devriminin zaferinin 40. yıldönümünde, 1 Ocak 1959'da Santiago de Cuba'da konuştuğum balkondaydım. Dinleyicilere, o sırada orada toplanan insanların o zamanlar toplananlarla aynı insanlar olmadığını hatırlattım çünkü bugün 11 milyon Kübalının 7 milyon 190 bini o günden sonra doğdu.

İki farklı halk olduğunu ama yine de tek ve aynı ölümsüz Küba halkını gördüğümü söyledim.

Onlara, o zamanlar 50 yaşında olanların büyük çoğunluğunun artık aramızda olmadığını ve o zamanlar çocuk olanların bugün 40 yaşının üzerinde olduğunu da hatırlattım.

Sosyalizm mi? Hayır, hayır, hayır

Pek çok değişiklik, pek çok farklılık... Şunu bir düşünelim; köklü bir devrimi başlatan cahil bir halk, yetişkinlerin yüzde 30'u okuma yazma bilmiyor ve muhtemelen ilave bir yüzde 50'si de beşinci sınıfa kadar bile okuyamamış. Şimdiki tahminimiz o zamanki 7 milyonluk nüfusun sadece 150 bininden biraz fazlası beşinci sınıftan öteye geçmişti. Halbuki bugün sadece üniversite mezunlarının sayısı 600 bini aşıyor ve yaklaşık 300 bin öğretmen ve profesör bulunuyor.

40 yıl önceki ilk büyük zaferi kazanan insanların anısına, yurttaşlarıma, bu insanların muazzam eğitimsizliklerine rağmen olağanüstü devrimci kazanımı elde ettiklerini ve savunduklarını anlattım. Bir şey daha: Muhtemelen siyasi kültür seviyeleri eğitim seviyelerinden daha düşüktü...

O yıllar vahşi anti-komünizm yıllarıydı; emperyal ve kudretli komşumuzun bütün imkanlarıyla soylu insanlarımızın zihinlerine her türlü yalanı ve önyargıyı ekmeye çabaladığı McCarthy'ciliğin son yılları... Sık sık, karşılaştığım sıradan yurttaşa: Bir toprak reformu yapmamız gerektiğine inanıp inanmadığını, zamanında insanların mülk sahiplerine gelirlerinin yarısı ödemek zorunda kaldıkları evlerine sahip olmalarının doğru olup olmadığını; keza halkın parasını toplayan bankaların mülkiyetinin özel kuruluşlarda değil halk-

ta olmasının ve bu sayede kaynakların ülkenin gelişmesi için harcanmasının doğru olup olmadığını sorardım. Çoğu yabancılara ait o büyük fabrikaların halka ait olmasının ve halk için üretiyor olmasının doğru olup olmadığı...bu tür şeyler. Bunlara benzer on, on beş soru sorar ve kesinlikle kesin olarak "elbette doğru" cevabını alırdım.

Bütün o büyük mağazaların ve sadece imtiyazlı sahiplerini zengin eden bütün o kârlı işlerin halka ait olmasını ve halkın refahını arttırmasını doğru bulup bulmadığını sorduğumda da tereddütsüz "evet, evet" cevabı alırdım. Bu basit önermelerin tümüyle hemfikirdir. Bunun üzerine "Peki ya sosyalizm?" dediğimde cevap : "Sosyalizm mi? Hayır, hayır, hayır" Komünizmden hiç bahsetmeyelim...O kadar önyargıdan sonra bu çok daha ürkütücü bir sözcük olurdu

Halkımızın sosyalist bilincinin oluşmasına en fazla katkıda bulunan şey devrimci yasama oldu. Aynı halk (başlangıçta cahil ya da yarı cahil olsa da) çocuklarına okuma yazma öğreterek işe başlamak zorundaydı. Aynı halk, özgürlük ve adalete susamışlığıyla tiranlığı alaşağı etmiş ve bu yarımküredeki en köklü toplumsal devrimi yürütmüş ve kahramanca savunmuştu.

1961 yılında, zaferden sadece iki yıl sonra, öğretmenlik yapan genç öğrencilerin desteğiyle yaklaşık bir milyon insan okuma yazma öğrendi. Eğitmenler kırsal bölgelere, dağlara, en uzak bölgelere ulaşarak 80 yaşındaki insanlara bile okuma yazma öğrettiler. Sonrasında, devam kursları düzenlendi ve bugünkü duruma gelmemizi sağlayan diğer gerekli adımların atılması için sürekli çaba içinde olundu.

Bir devrim ancak kültürden ve fikirlerden doğabilir.

Zorla kimseyi devrimci yapamazsınız. Fikir tohumlarını ekenlerin halka baskı uygulamaya hiç ihtiyaçları yoktur. Aynı insanların ellerindeki silahlar, kazanımlarını geri almak isteyen dış saldırganlara karşı kullanıldı.

Bu konuya değindiğim için beni bağışlayın, ancak, buraya sosyalizm veya komünizm üzerine vaaz vermeye gelmedim; yanlış anlaşılmak istemem. Buraya radikal düzenleme-

ler önermeye de gelmedim. Sadece, bize fikirlerin önemini, insana inanmanın önemini, halka güvenmenin önemini gösteren tecrübelerimizi yansıtıyorum. İnsanlığın karşı karşıya kaldığı bu karmaşık ve zor dönemde bunların son derece önemli olduğunu düşünüyorum.

Birleşmiş, Sadece Fikirlerle Silahlanmış Bir Halk

Doğal olarak bu yılın 1 Ocak gününde Santiago de Cuba'daki yıldönümü 40 yıldır ayakta duran bir devrime; bayrağını katlayıp kaldırmamış, teslim olmamış bir devrime; esas olarak orada toplanmış insanların, genç insanların, kadın-erkek olgun insanların eserine işaret ediyordu. Bu insanlar Devrim döneminde eğitilmiş ve ulusumuz ve Amerika kıtasındaki kardeşlerimiz adına bu soylu zaferin sayfalarını yazmışlardı.

Üç kuşak boyunca Kübalılar sayesinde, insanlık tarihindeki en güçlü, en büyük imparatorluğun karşısında böyle bir mucize; küçük bir ülkenin böylesine çetin bir tecrübeden zaferle çıkması türünden bir mucize gerçek oldu.

Son on yılda (daha doğrusu son sekiz yılda) sosyalist kampın çöküşü ve SSCB'nin dağılması sonucunda, komşumuzun tek kutuplu bir dünyada tek süper güç olarak politik, ekonomik, askeri, teknolojik ve kültürel alanlarda rakipsiz kalmasından kaynaklanan çifte ablukaya karşı koyan aynı yurttaşlardı. Onların kültürünün değerli olup olmadığını değil, kültürlerini dünyanın geri kalanına benimsetmek için uyguladıkları muazzam gücü kastediyorum.

Yine de bütün bunlar birleşmiş bir halkı, sadece fikirlerle silahlanmış bir halkı, güçlü politik bilince sahip bir halkı yenmeye yetmedi. Her şeye direndik ve on yıllar boyunca ekilen o tohumlar sayesinde; bütün bu süre boyunca gelişen bilinç ve fikirler sayesinde, gerekli olduğu sürece direnmeyi sürdürmeye hazırız.

Bu bizim en iyi silahımız ve öyle olmaya da devam edecek; bu nükleer çağda bile. Nükleer çağdan bahsetmişken;

bu tür silahlarla da deneyimimiz oldu. Çünkü Ekim 1962'deki meşhur Füzeler Krizi sırasında bizim küçük adamızı kim bilir kaç bomba, kaç nükleer füze hedef almıştı. Akıllı silahlar çağında bile (gerçi arada bir yanılıp hedeflerinin 100 ya da 200 kilometre ötesini vuruyorlar ama yine de epeyce isabetli oldukları söylenebilir) insan aklı her zaman en yetkin silahtan daha güçlü olacaktır.

Mücadelenin biçimi, kavramsal bir mesele olmaktadır. Ulusumuzun, bu kavramları mükemmelleştirdikçe daha da güçlenen savunma doktrini önünde sonunda işgalcilerle göğüs göğse çarpışılacağı çıkarımına dayanır.

Son derece güçlü bir imparatorluğa karşı çok daha zor bir mücadele yürüttük ve yürütmeye devam ediyoruz. Sonu gelmez bir ideolojik mücadele yürütüyoruz, çünkü sosyalist kampın çöküşünden sonra bütün kaynaklarıyla üzerimize geldiklerinde fikirlerimize güvenimiz tam olarak yolumuza devam etme kararı aldık. Daha da ötesi, yalnız başımıza yürümeye devam ediyoruz. Yalnız derken devlet olarak yalnızlığı kastediyorum; bize bu mücadeleyi sürdürme sorumluluğunu güçlü bir biçimde hissettiren, halkların o müthiş ve yenilmez destek ve dayanışmasını asla unutmuş değilim.

Onurlu enternasyonalist görevler yürüttük. 500 binden fazla Kübalı bu zorlu görevlerde yer aldı. Okuma yazma bilmeyen o halkın çocukları, kazandıkları yüksek bilinçle yeryüzündeki başka insanlar için terlerini ve hatta kanlarını döktüler.

Bu özel dönem başladığında şunu söyledik : "Şu anki birincil enternasyonalist görevimiz bu siperi savunmaktır." (Jose) Marti'nin ölümünden bir gün önce yazdığı son sözlerinde tanımladığı olguyu kastediyorduk. Başarıya ulaşmak için mücadelesinin ana amacının ortaya konmaması gerektiğini yazmıştı. Sadece kendi fikirlerinin değil Bolivar'ın da içten bir izleyicisi olan Marti, kendisine bir amaç belirlemişti. Kendi sözleriyle bu amaç "Küba'nın bağımsızlığını sağlayarak ABD'nin Antiller'e genişlemesini ve sonra da kazandığı bu ilave güçle kıta topraklarının üzerine gelmesini önle-

mektir. Şu ana kadar tüm yaptıklarım ve bundan sonra yapacaklarım bu amaç içindir."

Bu onun siyasi hedefiydi ve varoluşunun amacını şöyle ifade etmişti: Kuzeydeki komşuların defalarca işgal etmeyi denediği bu ilk siperin düşmesini önlemek. Bu siper hâlâ orada ve orada olmaya devam edecek; kıtanın bu siperini ölünceye kadar savunmaya kararlı insanları ile birlikte var olacak. Oradaki insanlar son siperi bile savunabilirler ve her kim son siperi savunur ve ele geçmesini önlerse, işte o andan itibaren zaferi kazanmaya başlamıştır.

Yoldaşlar... size böyle hitap etmeme izin verin. Şu an bu durumdayız ve inanıyorum ki, şu an siperi savunuyoruz. Yine Marti'den aktarmama izin verin: Fikirlerin siperi taş siperlerden daha değerlidir.

Burada fikirleri tartışmalıyız; bu yüzden söylemeye başladıklarıma geri dönüyorum. Bu 40 yılda pek çok şey oldu, fakat her şeyin ötesinde dünya değişti. Şu anda size hitap etmekte olduğum dünya, pek çoğunuzun henüz doğmamış olduğu o günlerin dünyasına benzemiyor.

Üniversitedeki o toplantıya dair bir habere yer veren bir gazete bulmaya uğraştım. Neyse ki, Plaza del Silencio'daki konuşmanın tam metni elimizde. Sadece birkaç gün önce inmiş olduğumuz dağlardan getirdiğimiz devrimci ateş, Latin Amerika'daki devrimci süreçlere ve özellikle Dominik halkının Trujillo'nun pençesinden kurtuluşuna odaklandığımız o konuşmaya eşlik ediyordu. İnanıyorum ki, o mitingin önemli bir bölümü herkesin paylaştığı bir coşkuyla bu konuya ayrılmıştı.

Bugün konu bu olamaz. Bugün özgürleştirilecek tek bir halk yok. Bugün kurtarılacak tek bir halk yok. Bugün bütün bir dünya, tüm insanlık özgürleşmeyi ve kurtuluşu bekliyor. Bu, bizim değil, sizin görevinizdir.

O zamanlar dünya tek kutuplu ve tek bir süper gücün hegemonyasında değildi. Bugün dünya ve tüm insanlık muazzam bir süper gücün egemenliği altındadır. Bununla birlikte, biz mücadeleyi kazanacağımıza inanıyoruz; bu, bazı ya-

zarların deyişiyle, cilalı bir iyimserlik değildir. Buna inanıyorum, çünkü bu defteri bırakırsak yere düşecektir; bu masa burada olmasa defter yerde olacaktı. Bu süper gücün tek kutuplu bir dünyayı yönetirken üzerinde durduğu masa ortadan yok oluyor.

Bunlar nesnel nedenler ve eminim ki, insanlık kaçınılmaz öznel nedenleri de sağlayacaktır. Bunun için sadece fikirler yeterli; ne nükleer silahlara ne de büyük savaşlara gerek var. Bunu, daha önce bahsettiğimiz ve 40 yıldır samimi ve tereddütsüz bir mücadele yürüten o küçük ülke adına söylüyorum.

Bana (beni utandırarak) adımla, (Fidel) diye sesleniyorsunuz, çünkü benim bundan başka bir ünvanım yok. Protokole göre "Ekselansları Başkan..." falan filan denmesini anlıyorum. Sizin "Fidel! Fidel! Amerikalılar neden Fidel'i alaşağı edemiyor?" diye bağırdığınızı duyduğumda aklıma bir fikir geldi. Sağdaki komşuma döndüm; coğrafi olarak sağ taraf demek istiyorum. Bir takım insanlar anlamadığım bazı işaretler yapıyorlar, oysa bence hepimiz aynı mücadele birliği içinde yer alıyoruz. Neyse, şunu söyledim "Amerikalılar neden onu alaşağı edemiyor?" yerine "Amerikalılar neden Küba'yı alaşağı edemiyor?" diye sorulması daha doğru olurdu. Kelimelerin fikirleri sembolize etmek için kullanıldığının farkındayım. Her zaman böyle algıladım. Hiçbir zaman kendime pay çıkarmadım. ("Çok Yaşa Fidel" sesleri) .

Evet hepimiz çok yaşamayı umalım, hepimiz! İnandığımız fikirlerle ve adımlarımızı izleyenlerin onları daha ileriye götüreceğine olan güvenimizle... Ne var ki, belirtmek gerekiyor; sizin göreviniz bizimkinden daha zor olacaktır.

Biz devrimciler çok daha güçlü bir silah keşfettik: İnsanoğlu düşünür ve hisseder

Çok farklı bir dünyada yaşamakta olduğumuzdan bahsediyordum. İlk anlamamız gereken bu; sonrasında bir takım siyasi karakteristikleri açıklıyordum. Dünya küreselleşmiştir, gerçekten küreselleşmiştir; neo-liberal küreselleşmenin

ideolojisinin, standartlarının ve ilkelerinin egemen olduğu bir dünya...

Bizim görüşümüze göre, küreselleşme kimsenin kaprisi yahut icadı değildir. Küreselleşme, tarihin bir yasasıdır. Üretici güçlerin gelişmesinin bir sonucudur. Kimilerini ürkütecek bu ibareyi kullandığım için lütfen bağışlayın. Küreselleşme, bilimsel ve teknolojik gelişimin bir sonucudur; hem de yukarıdaki ibarenin sahibi ve insanın yeteneklerine büyük güven duymuş olan Karl Marx'ın bile hayal edemeyeceği kadar...

Bazı başka şeyler de bana bu büyük düşünürün kimi temel fikirlerini hatırlatıyor. İnsanın aklına, bu düşünürün zaten gerçekleşmesi mümkün olmayacak ideal insan toplumu fikrinin, küreselleşen dünyada hiç olmayacağı geliyor. Sadece bir örnek vermek için söylüyorum, minik Küba adasında, hele de yanı başında böylesine güçlü bir kapitalist komşu varken, sosyalist bir toplumu veya sosyalizmin inşasına girişileceğini bir an olsun düşünmemiştir.

Ama evet biz denedik. Üstelik başardık ve koruduk. Ayrıca, 40 yıl boyunca abluka, tehdit, saldırganlık ve yoklukla karşı karşıya kaldık.

Bugün sadece biz kaldığımız için, dünyaya hükmeden bütün propaganda ve kitle iletişimi ABD tarafından devrimci sürecimize karşı yürütülen ideolojik ve politik savaşta, tıpkı başta ekonomik olmak üzere tüm alanlarda kullandığı muazzam gücünü ve uluslararası siyasetteki etkisini Küba'ya karşı ekonomik savaşta olduğu gibi kullanmaktadır.

Abluka diyoruz ama abluka çok fazla bir şey ifade etmiyor. Keşke ekonomik abluka olsaydı! Ülkemizin uzun süredir maruz kaldığı şey gerçek bir ekonomik savaştır. Kanıt mı istiyorsunuz? Dünyadaki herhangi bir yere, herhangi bir Amerikan şirketinin sahip olduğu bir fabrikaya gidin ve Küba'ya ihraç etmek üzere bir şapka veya bir mendil satın almayı deneyin. Söz konusu ülkedeki ham madde kullanılarak, o ülkenin çalışanları tarafından üretilmiş bile olsa, binlerce kilometre uzaktaki Amerikan hükümeti o ürünün satı-

şını yasaklayacaktır. Bu abluka mıdır, yoksa ekonomik savaş mı?

Başka örnek mi istiyorsunuz? Eğer şans eseri içinizden birisi piyangoda kazanır (burada piyango var mı bilmiyorum) veya bir hazine bulur ve bu parayla Küba'da küçük bir fabrika kurmaya karar verirse, emin olun, akabinde üst düzey bir Amerikalı diplomat hatta belki bizzat büyükelçi tarafından ziyaret edilir. Küçük servetinizi Küba'da küçük bir fabrika kurmaya harcamamanız için ikna edilir, baskı yapılır yahut misilleme ile tehdit edilirsiniz. Bu abluka mıdır, yoksa ekonomik savaş mı?

Küba'ya hayat kurtarmak için vazgeçilmez olan ilaçların satışına bile izin yoktur. Bu tür pek çok örnek yaşadık.

Bu savaşa karşı direndik ve (askeri, politik veya ideolojik olsun) tüm muharebelerde kayıplar verdik. Bazılarının kafası karışmıştı; ekonomik güçlükler ve maddi zorlukların yanı sıra tüketim toplumlarının lüks gösterisi ve o ekonomik sistemin büyüleyici avantajlarına dair tatlı ama çürümüş fikirler nedeniyle yumuşamış ve zayıflamışlardı. Tüm ideolojik stratejilerinin insanın havuç ve sopayla güdülen bir hayvan olduğu üzerine kurulduğunu söyleyebiliriz.

Kayıplar var ama bunun yanında, tüm muharebelerde ve mücadelelerde olduğu üzere, diğer insanlar deneyim kazanıyor ve savaşçılar niteliklerini çoğaltıp savaşmaya devam etmek için gereken moral ve gücü koruyup güçlendiriyorlar.

Fikir savaşını kazanıyoruz. Bununla birlikte, muharebe alanı bizim küçük adamızla sınırlı değil. Bugün bütün dünya muharebe alanı; mücadele her yerde, bütün kıtalarda, bütün kurumlarda, bütün forumlarda... Bu, küreselleşen mücadelenin iyi tarafı. Egemen oldukları veya olmaya çalıştıkları koca dünyada mücadele ederken, bir yandan da küçük adayı savunmalıyız. Pek çok alanda egemenler ama her alanda değil, aynı tarzda değil, her ülkede değil...

Son derece akıllı silahlar keşfettiler ama biz devrimciler çok daha güçlü bir silah keşfettik: İnsanoğlu düşünür ve hisseder...Bunu yeryüzünün çeşitli yerlerinde, çeşitli alanlarda-

ki sayısız enternasyonalist görevlerimizde öğrendik. Tek bir rakam vermek yeterli olur : 26 bin Kübalı doktor bu görevlerde yer aldı.

Devrim zafere ulaştığında, ülke 6 bin doktorundan 3 binini kaybetmişti; bir çoğu işsizdi ama yüksek paralar kazanmak arzusuyla göç etmek istiyordu. Devrim, ülkede kalmış olan 3 bin doktor sayısını kısa sürede açılan yeni okullar sayesinde misliyle çoğalttı. Bu insanlar öylesine fedakarlık ve dayanışma ruhuna sahiptiler ki, 26 bini, tıpkı öğretmen, eğitmen, inşaatçı ve savaşçı olarak görev yapan yüz binlerce Kübalı gibi enternasyonalist görevlere koştular. Evet, savaşçılar diyor ve bunu söylemekten gurur duyuyoruz; çünkü, ırk ayrımının faşist ve ırkçı askerlerine karşı savaşmış ve Afrika halklarının bu aşağılık sisteme karşı kazandıkları zafere katkıda bulunmuş olmak bizim için daima gurur kaynağı olacaktır.

Fakat bu küçümsenen (çok küçümsenen) çabamızda biz, insanlardan çok şey öğrendik. Bu insanları ve onların olağanüstü yeteneklerini tanıdık. Öğrendiğimiz başka bir şey de sadece soyut düzeyde değil, sıradan günlük hayat içinde, insanların sadece görünüşleri ile değil, yetenekleri, duyguları ve diğer değerleri ile de eşit olduklarıdır. Bu da ahlaki, sosyal, entelektüel ve insani yetenekler anlamında tüm insanların genetik olarak eşit olduklarını kanıtlıyor.

Birçokları üstün bir ırka ait olduklarını düşünerek çok yanılıyorlar.

Hayat bize pek çok şey öğretti; bizim halka inanmamızı, insana inanmamızı besleyen de budur. Bunları küçük bir kitaptan okumadık; bunları bizzat yaşadık; bunları bizzat yaşamanın ayrıcalığına sahip olduk.

Kaybolan kitapçık ve mikrofon problemleri yüzünden bu ilk fikirler üzerinde biraz fazla durdum. Bu nedenle diğer konuları daha kısa geçmek zorunda kalacağım. Evet, diğer şeylerin yanı sıra kişisel nedenlerle de kısa olmak zorunda. Zira sonradan burada söylediklerimi bir daha gözden geçireceğim; bir virgül ya da nokta eksik mi, herhangi bir veri yan-

lış mı diye kontrol edeceğim. Sizi temin ederim konuşmanın (ki, bu işin kolayı) her bir saati için, iki ya da üç saat gözden geçirme zamanı gerekiyor. Bir kelime eksik olabilir. Değindiğim hiçbir fikri çıkarmam; fakat, zaman zaman onu tamamlayıcı bir kavram eklemem gerekebiliyor, çünkü sözlü ifade yazılı ifadeden farklıdır. Burada bir kişiyi işaret etsem, sonradan yazılı metni okuyan kimse hiçbir şey anlamaz ya da hemen hemen hiçbir şey anlamaz. Yazılı ifadede sadece ünlem ve tırnak işaretleri bulunur; ses tonu, eller, kattığınız ruh yazıya geçmez.

Bunu fark ettiğimden bu yana, konuşmaları yazıya geçirme ve gözden geçirmeye özel önem veriyorum çünkü, objektif konuşmak gerekirse,tartıştığımız konular önemli olabilir. Ayrıca insan, aklınıza, hayalinize gelmez bin türlü konuda son derece dikkatli olmak zorunda kalıyor.

Sizinle yapacağımız bu toplantı öncesinde düşünürken, bir ara kendime şu soruyu sordum: Öğrencilere ne anlatacağım? Birkaç istisna dışında, isimlerden bahsedemem. Kolay kolay ülke ismi veremem çünkü tüm iyi niyetimle bir fikri canlandırmak için bir şeyler söylediğimde, hemen yanlış anlaşılma ve aktarılma riski ortaya çıkıyor ve sonra da tüm dünyaya böyle yayılınca bir sürü diplomatik sorun doğuyor. Bu küresel mücadelede birlikte çalışmamız gerektiği için, düşmanın iyi tasarlanmış ve etkin propaganda mekanizmalarının kafa karıştırma ve yanlış bilgilendirmeye yönelik bitmeyen çabalarını kolaylaştıramayız. Çok şey yaptılar ama yetmiyor, görüyorsunuz. Bu tür nedenlerden dolayı, kendimi bir hayli sınırlamam gerekiyor ve bunun için özür diliyorum.

Paraları ve teknolojileri ile her şeyi satın almaya başlayacaklar

Neo-liberalizmin ne olduğu konusunda burada geniş açıklamalar yapmaya ihtiyaç yok. Nasıl özetleyebiliriz? Sanırım şöyle diyebilirim: Neo-liberal küreselleşme bütün ülkeleri, özellikle bizim ülkelerimizi özel mülke çevirmeyi amaçlıyor.

Muazzam kaynaklarından geriye bize ne kalacak? Çünkü sadece dünyayı yağma ederek ve sömürerek değil, aynı zamanda Orta Çağ simyacılarının hayal ettikleri mucizeyi, yani kağıdı altına dönüştürme mucizesini gerçekleştirerek müthiş bir zenginliğin sahibi oldular. Aynı zamanda da altını kağıda dönüştürerek her şeyi satın alıyorlar; ruh dışında her şeyi... Daha doğru bir deyişle, çoğunlukla ruhlar dışında her şeyi. Doğal kaynakları, fabrikaları, iletişim sistemlerini, hizmetleri ve daha pek çok şeyi satın alıyorlar. Hatta, dünyanın her yerinde, ileriye yatırım olsun diye, kendi ülkelerinden daha ucuz olduğunu düşündükleri arazileri satın alıyorlar.

Merak ediyorum; bizleri kendi ülkelerimizde ikinci sınıf vatandaş, daha doğru bir deyişle parya haline getirdikten sonra bize ne kalacak? Tüm dünyayı koca bir serbest ticaret bölgesi haline getirmek istiyorlar. Belki böyle daha kolay anlaşılır; nedir serbest ticaret bölgesi? Serbest ticaret bölgeleri, vergi ödenmeyen, özellikle emek yoğun sektörlerde ham maddelerin ve gerekli parçaların bir araya getirilip çeşitli ürünlerin üretildiği özel nitelikli yerlerdir. Çoğunlukla, kendi ülkelerinde ödeyecekleri ücretlerin ancak yüzde beşini öderler ve bize bıraktıkları da işte bu kıt ücretlerdir.

Daha da üzücü olanı, yatırımlar için daha fazla avantaj ve vergi muafiyeti sağlayanları tercih ederek ülkelerimizi birbiriyle rekabete sevk ediyorlar. Bir çok Üçüncü Dünya ülkesini yatırımlar ve serbest ticaret bölgeleri için birbiriyle rekabete sokuyorlar.

Bildiğim kimi ülkeler öylesine yoksulluk ve işsizlik içindeler ki, mevcut dünya düzeninde çareyi düzinelerle serbest ticaret bölgesi kurmakta buluyorlar. Buralardaki fabrikaların sahipleri, geldikleri ülkelerde ödeyecekleri ücretlerin ancak yüzde 7, yüzde 6, yüzde 5 hatta daha azını ödüyorlar.

Bütün bunları birkaç ay önce Cenevre'deki Dünya Ticaret Örgütü toplantısında da dile getirdik. Bizi dev bir serbest ticaret bölgesine dönüştürmek istiyorlar; bu apaçık. Sonra da para ve teknolojileri ile her şeyi satın almaya başlayacaklar. Kaç havayolu şirketi ulusal varlık olarak kaç taşımacılık şir-

keti, kaç hizmet şirketi halkların ya da ulusların mülkü olarak kalacak, göreceğiz.

Neo-liberal küreselleşmenin bize sunduğu gelecek bu. Fakat bunun sadece işçilere sunulduğunu düşünmemelisiniz. Ulusal iş sahiplerine, küçük ve orta ölçekli iş sahiplerine sunulan gelecek de bu. Ulus-ötesi şirketlerin teknolojileriyle, dünya ölçeğindeki dağıtım ağları ve gelişmiş ekipmanlarıyla rekabet etmek zorunda kalacak ve sonra da bu güçlü rakiplerinin mallarını satmak için elde ettikleri ticari kredilere sahip olmaksızın pazar arayacaklar.

Küba'da bizim büyük bir fabrikamız, diyelim bir buzdolabı fabrikamız olsun. Aslında bir tane var ancak büyük ve pek de modern değil. Tabi ki, bize yetiyor. Varsayalım ki, başka Üçüncü Dünya ülkeleri, kabul edilir kalitede ve daha da düşük maliyetle buzdolabı üretiyorlar. Güçlü rakipleri sürekli tasarımlarını yeniliyor, markalarına büyük miktarda yatırımlar yapıyor, düşük ücretler ödedikleri vergisiz serbest ticaret bölgelerinde üretim yapıyorlar. Bir, iki ya da üç yıl geri ödemeli krediler için bol sermayeleri veya finansal mekanizmaları var. Pazarı, IMF'nin öğütlediği ihracat bazlı gelişme genel sloganı uyarınca, yatırım sermayesinin tam bir anarşi ve kaos içinde dağıldığı bir dünyada üretilmiş elektrikli ev aletlerine boğarlar.

Ulusal sanayiler için hangi alan kalır? Kime, nasıl ihracat yapabilirler? Yerkürenin büyük bölümünü kaplayan milyarlarca yoksul, aç ve işsiz insanın arasında potansiyel tüketiciler neredediir? Hepsinin bir buzdolabı, televizyon, telefon, klima, araba, bilgisayar, yakıt ve elektrik alabilecek yahut işsizlik yardımı veya emeklilik güvencesi edinecek hale gelmelerini mi bekleyeceğiz? Bu mu, bize her vesileyle milyonlarca kez tekrarladıkları kalkınma yolu? Pek çok Üçüncü Dünya ülkesinin bütçe gelirlerinde önemli bir yeri olan gümrük duvarlarının hızla indirilmesi yerel pazarları nasıl etkileyecek?

Neo-liberal teorisyenler örneğin işsizlik sorununu, bırakalım gelişmekte olan ülkeleri, zengin ülkelerde bile çözebil-

miş değiller ve böylesi saçma bir konseptle hiçbir zaman bir çözüm bulamayacaklar. Sistemdeki muazzam çelişki şudur: Teknolojiye daha fazla yatırım yapıp kaynak ayırdıkça daha fazla insan işsiz kalıyor. Emeğin üretkenliği ve insan yeteneğinin yarattığı en gelişkin araçlar maddi zenginliği çoğaltırken, aynı zamanda yoksulluğa ve işsizliğe yol açıyorsa, insanlığa ne yararı vardır? Belki, azalan çalışma saatlerine ve dinlenme, eğlenme, sportif, kültürel ve bilimsel gelişmeye daha fazla zaman ayırmaya mı? Bu imkansız, çünkü kutsal pazar kanunları ve rekabet örgüsü, giderek gerçeklikten daha fazla uzaklaşan ulus-ötesi şirketler ile şirket evlilikleri dünyasında bunlara izin vermez. Kim kimle rekabet ediyor? Tekeller ve birleşmiş devler, devlerle. Diğer sözde oyuncular için bu rekabette tek bir yer, tek bir köşe yok. Zengin ülkeler için çok özel sanayiler; Üçüncü Dünya işçileri için ise jean pantolon, tişört, ayakkabı imalatı, egzotik meyve ve çiçek yetiştiriciliği ve sanayileşmiş ülkelerde yetişmeyen ve talebi sürekli artan diğer ürünler. ABD'de örneğin, marijuananın bile seralarda ve bahçelerde yetiştirildiğini biliyoruz. Bu ülkede üretilen marijuananın değeri toplam mısır üretiminden daha yüksek; üstelik, ABD dünyadaki en büyük mısır üreticisidir. Hali hazırda genç insanların çeşitli karışımlar halinde kullanmayı öğrendikleri yatıştırıcı, anti-depresan ve benzer etiketlerle ilaçlar, tabletler üreten bu ülkenin laboratuarları, uzun vadede dünyanın en büyük narkotik üreticileri haline gelecektir.

Kalkınmış, mutlu dünyada domates toplamak gibi çetin tarımsal görevler (ki, bunun için henüz olgunluğuna, büyüklüğüne ve diğer özelliklerine göre seçip toplayacak mükemmel bir makine veya robot icat edilmedi) ya da sokakları temizlemek gibi tüketim toplumlarında kimsenin yapmak istemediği işler ne olacak; bunları nasıl çözecekler? Oh! Üçüncü Dünyanın göçmenleri ne güne duruyor! Böyle işleri kendileri yapacak değiller ya...

Az önce söylediğim gibi, kendi ülkelerinde yabancı hale gelen bizlere bıraktıkları ise blue jean imalatı gibi şeylerdir. O muhteşem ekonomi kanunlarına göre, bize dünya nüfusu

sanki 40 milyar olmuş ve herkesin blue jean alacak parası varmış gibi üretim yaptırıyorlar. Bu giysiyi eleştirmiyorum, genç insanlara çok yakışıyor, bilhassa genç kadınlara... Hayır, hayır giysiyi eleştirmiyorum; bize bırakmak istedikleri işleri eleştiriyorum. Bu işlerin ileri teknoloji ile kesinlikle hiçbir ilişkisi yok. Böylece, üniversitelerimiz lüzumsuz hale gelecek ve sadece gelişmiş ülkeler için düşük maliyetli teknik eleman yetiştiren yerlere dönüşecek.

Bugünlerde basında okumuş olmalısınız; ABD bilgisayar, elektronik vb. yüksek teknoloji endüstrilerinin ihtiyaçları doğrultusunda uluslararası piyasalardan (gerçekte Üçüncü Dünya'dan) 200 bin kalifiye eleman almaya karar verdi. Dikkatli olsanız iyi olur, zira eğitilmiş insanlar arıyorlar. Bu kez domates toplama işi değil. Amerikalılar fazla bilgili değildirler ve pek çok insan bunu, Brezilya ile Bolivya'yı karıştırdıklarında veya kendi ülkeleri hakkında bile bir çok şeyi bilmediklerini gösteren araştırmalardan anlayabilir. İsmini duydukları bir Latin Amerika ülkesinin Afrika'da mı Avrupa'da mı olduğunu bile bilmiyorlar ve bu bir abartma değildir. Yüksek teknolojili sanayileri için bütün dehalara ya da kalifiye elemanların hepsine sahip değiller; bu yüzden bizlere gelip az sayıda iyi yetişmiş insanı alıp gidiyorlar. Onları sonsuza kadar kaybetmiş oluyoruz.

Ülkelerimizin en iyi bilim adamları nerede, hangi laboratuarlarda? Hangi ülkede yetişmiş bütün bilim adamlarına yetecek laboratuar var? O bilim adamına biz ne kadar ödeyebiliriz, onlar ne kadar öderler?

Neredeler? Pek çok seçkin Latin Amerikalı bilim adamının orada olduğunu biliyorum. Onları kim yetiştirdi? Ah, tabi ki, Venezuela, Guatemala, Brezilya, Arjantin ve diğerleri. Ama o bilim adamlarının ülkelerinde yeterli imkan yoktur. Laboratuarların tekeli ve para sanayileşmiş ülkelerdedir. O yüzden yoksul ülkelerin elinden bu insanları alıyorlar. Sadece bilim adamlarını değil, sporcuları da... Nasıl adlandırıldıklarını hatırlamıyorum, beyzbol oyuncularımızı köle pazarından satın alır gibi almak istiyorlar.

Hilekardırlar. Her zaman ayartılacak bir ruh bulurlar. İncil böyle diyor ve bunları derken daha iyi olmaları gereken ilk insanları kastediyor, değil mi? Çünkü onların o kadar habis olmadıklarını ve tüketim toplumu ile tanışık olmadıklarını varsayabiliriz. O zamanlar Dolar yoktu. Durup dururken, en iyilerinden olmayan bir sporcuya bile beş-altı milyon dolarlara varan paralar ödeniyor; aniden çok ünlü oluyor ve Büyükler Ligi (ABD Beyzbol Ligi) skorerleri kötü olduğu için başarılı da oluyorlar. Amerikalı profesyonel sporcuları aşağılamak gibi bir amacım yok; çok çalışkanlar ve iyi motive oluyorlar. Pazarda, üstelik de oldukça yüksek fiyatlarla alınıp satılmalarına rağmen demek ki, eğitimlerinde sorunlar var. Zira gelip bazı Kübalı oyuncuları çalıyorlar.

Kübalı beyzbolcuları açık arttırmayla satşaydık zengin olurduk. Artık Amerikan takımları Amerikalı beyzbolcuları oynatmak istemiyorlar zira çok pahalılar. Bizim ülkelerde, oyuncuları düşük maliyetlerle eğittikleri ve düşük ücretler ödedikleri organize akademileri var; yine de bu düşük dediğim ücretler yılda milyonlarca doları buluyor. Bunun yanında, televizyon reklamları, reklamlarda çeşit çeşit otomobiller, bunların yanında her etnik gruptan güzel kadınlar derken bazı vatandaşlarımızın aklını çelebiliyorlar.

Küba'da biz kaynaklarımızı bu tür boş reklamlara ayırmıyoruz. Nadiren Amerikan televizyonlarını seyrettiğimde zor tahammül ediyorum, çünkü her üç dakikada bir reklamla bölünüyor. Bazen egzersiz bisikletinde bir adam görüyoruz; dünyadaki en sıkıcı şey...Yanlış olduğunu söylemiyorum, sıkıcı diyorum. Her türlü program, hatta pembe diziler bile en tatlı aşk sahnelerinde reklamla bölünüyor...

Küba'da biz de dışarıdan bazı pembe diziler satın alıyoruz, çünkü kendi ihtiyaçlarımızı karşılayamıyoruz ve ayrıca Latin Amerika ülkelerinde üretilen dizilerin bazıları Kübalı izleyiciler için o kadar çekici ki, insanlar bunları seyretmek için işlerini bırakıyorlar. Zaman zaman Latin Amerika'dan iyi filmler aldığımız da oluyor ancak, dünyaya dağılan hemen her şey Yanki malı, konserve kültür.

Gerçekte, pek az olan kağıdımızı, ders kitabı ve az sayfalı gazetelerimizi basmak için kullanıyoruz. Kaynaklarımızı şık arabaların, yatların ve diğer benzer şeylerin reklamını yapan o parlak dergileri (ne deniyor onlara bilmiyorum) basmak için harcayamayız. İşte insanları propaganda ile böyle zehirliyorlar. Sonunda dilenciler bile acımasızca etkilenip, kapitalizmin sunduğu o hiç ulaşamayacakları cennetin hayalini kuruyorlar.

Söylediğim gibi, bizim ülkemizde işler farklı yürüyor. Buna rağmen, sundukları sadece yabancılaştırıcı ve ekonomik olarak eşitsiz ve adaletsiz değil aynı zamanda toplumsal ve çevresel olarak sürdürülemez o toplum imgesi insanları etkileyebiliyor.

Genellikle şu örneği veriyorum: Eğer tüketim yapısı Bangladeş, Hindistan, Endonezya ya da Çin'de aynı şekilde olsaydı her hanede bir otomobil olacaktı. Burada arabası olanlardan özür dilerim. Görünüşe göre başka seçenek yok; mesafeler uzun, birçok bulvar var. Benimkisi bir eleştiri değil, gelişmekte olan dünyaya uygulanamaz olan bir modele ilişkin uyarılar... Beni kesinlikle anlayacağınıza eminim, çünkü Caracas çok fazla sayıda arabayı kaldırabilir bir şehir değil. Üç-dört katlı bulvarlar inşa etmek zorunda kalacaklar. Aynı durum Çin'de olsaydı, 100 milyon hektar tarım alanının otoyollara, benzin istasyonlarına ve otoparklara dönüşeceğini ve tek bir pirinç tanesi yetiştirecek alan kalmayacağını hayal etmek zor değil.

İnsan Aklını Bozdular

Dünyaya dayattıkları tüketim olgusu tümüyle delilik, kaos ve saçmalık.

Dünyanın bir manastır olmasını savunuyor değilim. Bununla birlikte, gezegenin erişilebilir ve elde edilebilir tüketim standartlarının ve örgüsünün ne olacağını tanımlamak ve insanlığı bu yönde eğitmek dışında bir seçeneğin olduğuna inanmıyorum.

Her geçen gün kitap okuyan insan sayısı azalıyor. İnsanlar neden kitap okuma zevkinden veya diğer kültürel tatmin araçlarından; maddi zenginlik elde etme adına ruhsal zenginliklerden yoksun kalsınlar? Çalışan insanların, Frederick Engels'in zamanındaki gibi günde 14-15 saat çalıştıklarını düşünmüyorum. İnsanların günde 4 saat calıştıklarını düşünüyorum. Eğer teknoloji buna izin veriyorsa neden günde 8 saat çalışsınlar? Mantıksal olarak, üretkenlik arttıkça daha az fiziksel ve zihinsel efor sarf etmek gerekecek, daha az işsizlik olacak ve insanlara daha fazla boş zaman kalacak.

İki yakasını bir araya getirebilmek için bütün bir hafta boyunca, Cumartesi-Pazar veya fazla mesailer dahil çalışmak zorunda olan ve büyük şehirlerde oradan oraya metrolara, otobüslere koşuşturan bir insana özgür diyebilir miyiz? Bu insanın özgür olduğuna kimi inandırabilirler? Eğer bilgisayarlar ve otomatik makineler maddi ürünlerin ve hizmetlerin üretiminde mucizeler yaratıyorsa, insanoğlu tüm insanlığın refahı için zekasıyla yarattığı bilimden neden fayda sağlayamasın?

İnsan, neden tümüyle ticari gerekçeler ve kârlar adına açlık, işsizlik, tedavi edilebilir hastalıklardan erken ölüm, ihmal, kültürsüzlük ve diğer tüm insani ve toplumsal dertlere maruz kalsın? Neden, asla ölümsüz olmayan, olmamış ve olmayacak olan çılgın ekonomi yasalarını ve kurumlarını işleten çok imtiyazlı ve güçlü bir zümrenin çıkarları adına bunlar olsun?

O meşhur piyasa yasalarının durumu bu işte. Piyasa, artık tapınılan bir put, günün her saati söylenen kutsal bir söz haline geldi. Gezegenimizdeki doğayı ve yaşamı koruyan ve aynı zamanda insanoğlunun kabul edilebilir ihtiyaçlarını karşılayabilecek tüm zenginliği üretmek mümkünken neden böyle olsun? Düşünüp taşınmalı ve sonuçları kendimiz bulmalıyız. İnsanların yiyecek, sağlık, barınma, giyinme ve eğitime ihtiyaçları olduğu çok açık. Ayrıca yeterli, sürdürülebilir ve güvenli ulaşım araçlarına, kültür, eğlence ve daha pek çok çeşitlilikte şeylere sahip olmaları gerektiğini söyleyebiliriz; ancak, elbette, önümüzdeki 50 yılda 9,5 milyara ulaşa-

cak nüfusun her birinin özel yatı veya jeti olması söz konusu olamaz.

İnsan aklını bozdular.

Çok şükür bu tür şeyler Eski Ahit'teki Nuh'un Gemisi veya Cennet Bahçeleri günlerinde vuku bulmadı. O zamanlar hayatın daha barışçıl olduğunu hayal edebiliyorum. Tufan yaşadılar ama biz de sık sık sellerin kurbanı oluyoruz. Geçenlerde Orta Amerika'da olanlara bir bakın. Kim bilir belki bütün bu iklim zorlamalarının sonucunda kendimizi gemiye binmek için bilet alırken veya kuyrukta beklerken bulabiliriz.

Çemberi Kare Yapmak İstiyorlar Bu Onlar İçin Korkunç Olmalı

Durum bu... Bütün bunları insanların aklına soktular. Milyonlarca ve yüz milyonlarca insanı yabancılaştırdılar ve en temel ihtiyaçlarını karşılayamaz, giderek bir doktor veya okul bulamaz hale getirdiler.

Neo-liberalizmin dayattığı anarşik, akıl dışı ve kaotik formülden söz etmiştim: Herhangi bir mantığı ve uyumu olmayan yüzlerce milyarlık yatırımlar, milyonlarca işçi tarafından üretilen aynı ürünler, televizyonlar, bilgisayar parçaları, çipler... sayısız aygıtlar, otomobiller... Herkes aynı şeyi yapıyor.

Otomobil üretim kapasitesini ikiye katladılar. Bu arabaları kim satın alacak? Alıcılar Afrika'da, Latin Amerika'da ya da dünyanın diğer yerlerinde bulunabilir elbette. Ne var ki, kimsede ne araba ne benzin alacak, ne de otoyollara ve tamirhanelere harcayacak tek kuruş yok. Zaten bütün bunlar, çevreyi daha fazla tahrip ederek toplumsal kalkınma için gereken kaynakların yağmalanmasına ve sonuçta Üçüncü Dünya ülkelerini çöküşe götürür.

Gelişmiş kapitalist sistem, sanayileşmiş ülkelerde sürdürülemez bir tüketim modeli yaratıp dünyanın geri kalanının aklına gerçekleşmesi olanaksız hayaller ekerek insanlığa çok büyük zarar verdi. Atmosferi zehirledi ve insanlığa gelecekte de lazım olan yenilenemez muazzam doğal kaynakları tüket-

ti. Lütfen benim idealist, olanaksız ve saçma bir dünyaya inandığımı düşünmeyin; sadece gerçek dünyanın ve mutlu insanın nasıl olacağını hayal etmeye çalışıyorum. Maddiyattan bahsetmeye gerek yok, bir kavramdan söz etmek yeterli: Eşitsizlik, gezegendeki insanların yüzde 80'den fazlasını mutsuz ediyor ve bu bir kavramdan başka bir şey değil. Kavramlar ve fikirler yaşanabilir, sürdürülebilir ve daha iyi bir dünyayı mümkün kılmak için gerekiyor.

Neo-liberalizmin ve neo-liberal küreselleşmenin bazı teorisyenlerinin yazdıkları beni çok eğlendiriyor. Gerçekte sinemaya gidecek ya da video seyredecek zamanım hemen hemen hiç yok. Benim eğlencem de bu bayların yazdıkları makaleleri okumak. Analistlerin, en akıllı ve çaplı yorumcuların büyük çelişkilere, kafa karışıklığına ve hatta umutsuzluğa batmış olduklarını görüyorum; çemberi kare yapmak istiyorlar. Onlar için korkunç bir durum olmalı.

Bir zamanlar bana en üstte iki çizgi, ortada bir çizgi ve en altta bir çizgiden ibaret kare gibi bir şekil gösterdiklerini hatırlıyorum. Oyunun amacı kalemi hiç kaldırmadan bir defada çizgilerin üzerinden geçmekti. Ödevlerimi yapmak ya da ders çalışmak yerine buna ne kadar vakit harcamıştım. Benim çocukluğumda, şimdiki gibi endüstrinin okul çağındaki çocukları eğlendirmek ve derslerini engellemek için icat ettiği oyuncaklar yoktu. Bu yüzden kendimiz bir sürü zaman harcadığımız oyunlar icat ederdik.

Neyse, bu makaleler beni gerçekten çok eğlendiriyor ve en azından bunun için onlara müteşekkirim ama aynı zamanda bana öğrettikleri için de teşekkür borçluyum. Biliyor musunuz, en çok kimin analizleri ve makaleleri beni eğlendiriyor? Devlet lafını işitmek bile istemeyen en tutucularınki. Hiçbir insanoğlu faiz oranlarını düşürüp yükseltemesin diye Merkez Bankasının ayda olmasını isteyenler. İnanılmaz!

Beni en çok mutlu edenler onlar zira söyledikleri bazı şeyleri okuyunca kendi kendime soruyorum: "Bu makaleyi aşırı soldan bir radikal yazmış olmalıydı.Yanılıyor muyum?" Fakat bu nedir? (George) Soros'un ardı ardına yazdığı kitap-

ları ve sonuncu kitabını görünce... evet onu da okumak zorunda kaldım. Başka seçeneğim yoktu çünkü şöyle akıl yürüttüm: "Bu adam bir teoriysen fakat aynı zamanda da akademisyen ve üstelik spekülatif operasyonlardan kazandığı kim bilir kaç milyar doları var. Bu adam her şeyi biliyor olmalı, bütün mekanizmaları ve üç kağıtları..." Bununla beraber kitabının başlığı Kapitalizmin Küresel Krizi ki, başlı başına başka bir şey. Meseleyi öylesine mutlak bir ciddiyet ve ikna oluşla ortaya koymuş ki, kendi kendime "Tanrım, bu dünyadaki tek deli ben değilmişim"dedim. Gerçekte pek çokları benzer kaygıları dile getirdiler. Onlara, mevcut Dünya Ekonomik Düzeni'nin muhaliflerinden daha fazla ilgi duyuyorum.

Solcular sistemin kaçınılmaz biçimde çökeceğini kanıtlamak istiyorlar. Bu mantıklı, çünkü görevleri bu ve her şeyden öte, haklılar. Halbuki öbürleri bunun olmasını istemiyorlar. Bir krizle ya da her türden tehditle karşılaşınca ümitsizliğe kapılarak bir sürü şey yazıyorlar. Apışıp kalıyorlar. Kendi doktrinlerine olan inançlarını yitirmiş oldukları söylenebilir.

Küçük Bir İğne, Küçücük Bir Delik ve Balon Sönecekti

Yalnız başına direnmeye karar veren bizler... Coğrafi yalnızlığı kastetmiyorum. Çöküşlerin akabinde gelişen ve imparatorluğun ve müttefiklerinin güçlü ve uzman propaganda aygıtı tarafından çoğaltılan şüphecilik sonucunda ortaya çıkan fikir alanındaki yalnızlıktan bahsediyorum. Bütün bunlar bir çok insanın karamsarlığa kapılmasına ve kafa karışıklığına yol açtı. Çünkü insanlar koşulları tarihsel bir perspektiften çözümleyecek verilere sahip değiller ve sonuçta umutlarını kaybediyorlar.

O ilk günler gerçekten çok acıydı, hatta ondan önce de orada burada bir sürü insanın yön değiştirdiğini izledik. Sonra her şey hızla yeniden değişti. Hayaller geride kaldı ve bizde Küba'da söylendiği gibi (sizde de aynı deyiş var mı bil-

miyorum) her şey okul bahçesinde yenen bir şekerleme kadar kısa sürdü.

Neo-liberal piyasa reçetelerini Sovyetler Birliği'ne taşıdılar ve orayı tahrip ettiler; gerçekten inanılmaz bir tahribata yol açtılar, ulusları parçaladılar. Cumhuriyetlerin ekonomik ve politik yapısını çökerttiler; ortalama yaşam süresini 14-15 yıl kısalttılar; bebek ölüm oranlarını üç-dört katına çıkarttılar ve öylesine büyük toplumsal ve ekonomik sorunlar yarattılar ki, bu kadarını Dante bile hayal edemezdi.

Hakikaten acıklı. Bizlerin her tarafta olup biten her şeyden olabildiğince ve derinlemesine bilgi sahibi olmaktan başka çaremiz yok; aksi takdirde yönümüzü şaşırırız. Bunların, piyasa tanrısı ve onun kanun ve prensiplerinin yol açtığı felaketler olduğu konusunda kanaatimiz açık ve net. Bunlara, Uluslararası Para Fonu ve diğer yeni ve yeniden sömürgeleştirici kurumların hemen hemen her ülkeye dayattıkları reçeteleri de eklemek gerek. Zengin Avrupa ülkeleri bile birleşmeye ve Soros gibi uzmanların sterline yaptığı şeylere karşı koyabilecek bir ortak para birimi oluşturmaya ihtiyaç duydular. O sterlin ki, yakın geçmişe kadar ortak değişim birimi ve dünya rezervlerinin efendisi olan imparatorluğun kılıcı ve simgesiydi. Bütün bu ayrıcalıklar artık Birleşik Devletler'in elinde ve Britanya'ya da sterlinin düşüşünü çaresizlikle izlemek düştü.

Aynı durum İspanyol pesetası, Fransız frangı ve İtalyan lireti için de geçerliydi, zira milyarlarının muazzam gücünü arkasına alan bu spekülatörler işaretli kağıtlarla oynayan kumarbazlardır. Her türlü bilgiye, en seçkin iktisatçılara, Nobel Ödüllü ekonomistlere sahipler. Bunların en ünlülerinden biri ABD'nin en prestijli şirketlerinden olan Long Term Capital Management idi. "Mükemmel" İngilizce telaffuzumu hoş görün, İspanyolcasını tercih ederdim ama herkes bu şirketi orijinal ismiyle tanıyor. Yaklaşık 4,5 milyar dolarlık bir fona sahip olan bu şirket, spekülatif operasyonlar için 120 milyar dolarlık kaynağı harekete geçirdi.

Şirketin kadrosunda Nobel Ödüllü iki kişi ve en tecrübeli

yazılım geliştiriciler bulunuyordu. İşte buyurun... Bu parlak baylar bir hata yaptılar, çünkü o kadar çok olağan dışı şey oluyor ki, bazılarını öngöremediler. Mesela 29 ve 30 yıl vadeli hazine bonoları arasında, mantıklı olarak, beklenebilecek olandan daha büyük bir fark vardı ve hemen bütün bilgisayarlar ve Nobel ödüllüler bunun üzerine atlamaya karar verdiler. Ama gelen krizi öngörmemişlerdi. Durmaksızın, krizsiz büyüyen kapitalizm mucizesini keşfettiklerini sanıyorlardı. Şansımız varmış ki, iki-üç bin yıl önce ortalıkta yoklardı! İyi ki, dünyanın yuvarlak olduğunu kanıtlamak için Kolomb'un bu yarımküreyi keşfetmesi yıllarını aldı. Yine iyi ki, krizlerinden kurtulamayan bu sistemin kök saldığı diğer ekonomik, sosyal ve bilimsel ilerlemeler o kadar geciktı. Aksi takdirde bu gezegende insanoğlu kalmazdı. Muhtemelen hiçbir şey kalmazdı.

Long Term'ciler hata yaptılar ve kaybettiler. Tam bir felaket oldu ve ABD'nin dünyaya empoze ettiği tüm uluslararası, etik, ahlaki ve finansal normlar ihlal edilerek kurtarılmaları gerekti. Merkez Bankası Başkam Senato'da, eğer fon kurtarılmazsa hem ABD'de hem de dünyada ekonomik felaketin kaçınılmaz olacağını söyledi.

Başka bir soru: Bugün nasıl bir ekonomik düzen hüküm sürüyor ki, bir avuç mülti-milyoner ABD'yi ve dünyayı ekonomik felakete sürükleyebiliyor? Bill Gates ve onun gibi en büyükleri kastetmiyorum, zira Bill Gates'in serveti, Long Term'in tasarruf sahiplerinin birikimlerini ve 50'den fazla bankadan alman kredileri kullanmazdan önceki başlangıç sermayesinin yaklaşık on beş katıdır. Ama işte kurtarılmasaydı uluslararası ekonomi çökecekti. Bunu söyleyen, ABD'deki en yetkin ve zeki insanlardan biri olan Merkez Bankası Başkanıdır.

Bu seçkin beyefendi birkaç şeyden fazlasını biliyor. Sorun şu ki, bildiği her şeyi söylemiyor, zira panik durumunda kullanılacak yöntem, hiçbir şekilde şeffaf olmamak ve "Her şey yolunda, ekonomi sorunsuz işliyor" gibi tatlı ve cesaretlendirici sözlerle yüksek dozda yatıştırıcı vermektir. Kabul edilen ve her zaman başvurulan teknik budur. Ne var ki,

Merkez Bankası Başkanı, ABD Senatosu önünde, kurtarma olmasaydı bir felaket olacağını itiraf etmek zorunda kaldı

Neo-liberal küreselleşmenin temelleri bunlardır. Hiç dert etmeyin, kırılgan yapılarından birini de yirmisini de eksiltebilirsiniz. Yarattıkları şey sürdürülemez! Ancak, dünyadaki pek çok insana acıdan başka bir şey vermiyor. IMF'nin formülleri ile ulusları harabeye çevirmeye ve ülkeleri yoksullaştırmaya devam ediyorlar. Bu ülkelerin tahrip olmasını önleyemezken, borsalarda hisse senetlerinin fiyatlarını şişirmek gibi aptalca şeyler yapmaktan geri durmuyorlar.

ABD para piyasalarında ailelerin tasarruflarının üçte birinden fazlası ve emeklilik fonlarının yüzde ellisi hisse senetlerine yatırılmıştır. Nüfusun sadece yüzde 5'inin tasarruflarının borsada olduğu 1929 yılındaki krize benzer bir krizin nelere yol açabileceğini bir düşünün. Dehşete kapılacaklar. Ağustos'ta dünya hasılasındaki payı sadece yüzde 2 olan Rusya'nın girdiği kriz sonrasında olan buydu. O kriz, New York borsasının ana endeksi olan Dow Jones'un 500 puandan fazla (tam olarak 512 puan) düşmesine ve muazzam bir karmaşaya neden oldu.

Gerçek şu ki, bu egemen sistemin liderleri, zamanlarının büyük bir bölümünü dünyanın dört bir tarafında bankalardan finans kuruluşlarına koşuşturmakla geçirirler. Rusya'da olanları görünce paçaları tutuştu. New York'ta Dış İlişkiler Konseyi ile toplantı yaptılar. Clinton bir konuşma yaparak enflasyonun değil, resesyonun asıl tehlike olduğunu belirtti. Birkaç gün içinde, hatta birkaç saat içinde, 180 derece dönüş yaparak faiz oranlarını yükseltmek yerine indirdiler. 5 ve 6 Ekim'de merkez bankalarının bütün direktörleri Washington'da toplandılar. Konuşmalar yapıldı, Para Fonu'na sayısız eleştiri yöneltildi ve sonunda tehlikeyi azaltmak için sözde tedbirler alındı. Birkaç gün sonra ABD Hükümeti G-7 ile toplandı ve G-7 ülkeleri krizin Brezilya'ya ve oradan da Güney Amerika'nın diğer ülkelerine sıçramasını önlemek için 90 milyar dolar katkıda bulunmaya karar verdiler. Yangının ABD'nin aşırı şişmiş para piyasalarına ulaşmasına engel olmaya çalışıyorlardı. Küçük bir iğne, küçücük bir delik ve ba-

lon sönecekti. Neo-liberal küreselleşmeyi tehdit eden riskler işte bunlardır.

Yaptıkları buydu. Bazılarımız (ben dahil) şöyle düşündük: Kaynakları var, manevra yapma olanakları var ve dolayısıyla büyük krizi erteleyebilirler. Erteleyebilirler fakat sonsuza kadar kaçamazlar. Şunları söyledim: 'Faiz oranlarının indirilmesi; hiç kaynağı olmayan IMF'ye 90 milyar dolar fon takviyesi yapılması; banka krizini önlemek için Japonya'nın attığı adımlar; Brezilya'nın sert ekonomik tedbirler alma kararı ve ABD ekonomisinin üçüncü çeyrekte beklenenden daha fazla büyüdüğünün tam zamanında gelen açıklaması gibi tedbirler sayesinde, görünüşe göre başardılar."

Mesele halledilmiş görünüyordu. Ne var ki, sadece birkaç gün önce Brezilya'nın mevcut ekonomik durumu üzerine gelen haberlerle yeniden şaşkınlığa düştük. Bu bize gerçekten çok acı veriyor, zira halklarımızın güçlerini birleştirmesi ve bizi bekleyen zorlu mücadeleye hazırlanması için çok çaba gösterilmesi gerekiyor. Brezilya'daki yıkıcı bir krizin tüm Latin Amerika üzerinde gerçekten çok olumsuz etkisi olacaktır.

Halen, yaptıkları her şeye rağmen, ABD ve uluslararası finans kuruluşlarının reçetelerinin ve cephanelerinin büyük bölümünün tükenmiş olması gerçeğinden ayrı olarak, Brezilyalılar karmaşık bir ekonomik durumla karşı karşıyalar. Şimdilerde, ilk korku aylarından sonra, egemenler yeni şartlar öne sürüyor ve Brezilya'nın kaderine karşı daha kayıtsız görünüyorlar.

Rusya'ya gelince; onu uçurumun kenarında tutmaya niyetliler. Rusya küçük bir ülke değildir. 146 milyon nüfuslu, binlerce nükleer silaha sahip geniş bir ülkedir. Bir sosyal patlama, bir iç çatışma veya bunlara benzer bir olay korkunç zarara yol açabilir.

Yine de dünya ekonomisini yöneten baylar o kadar çılgınca ve pervasızca davranıyorlar ki, kendi reçeteleri ile bu ülkeyi mahvettikten sonra bile bir ekonomik veya politik katastrofu önlemek için kendi basılı kağıtlarının bir bölümünü

olsun kullanmaya yanaşmıyorlar. Evet, Hazine bonolarından, hani herhangi bir riskle karşı karşıya kalan spekülatörlerin satın aldığı, ürkmüş spekülatörlerin sığınağı olan Birleşik Devletler Hazine bonolarından söz ediyorum. Aynı biçimde IMF'ye aktarılmış 90 milyar doların bir bölümünü kullanmaya da yanaşmıyorlar. Onlar sadece bir dizi gerçekleştirilmesi olanaksız şart dayatıyorlar. Zaten sınırın altına inmiş bütçede daha fazla kesinti yapılmasını talep ediyorlar. Serbest kura geçilmesini ve borçların hemen ödenmesini talep ediyorlar. Herhangi bir ülkenin elinde kalan kaynakları da tüketecek talepler bunlar. Ders almıyorlar. O ülkeyi, şartlar dayatarak ve gerçekten ciddi tehlikeler yaratarak güvenliksiz bir durumda, bıçak sırtında tutmaya niyetliler.

Ne var ki, Rusya meselesi çözülmedi. Tavsiyeleri ve formülleriyle bu ülkeyi yoksullaştırdılar. Brezilya sorununu da çözmediler ki, kendilerini fazlasıyla etkileyebileceği için bu sorunun çözümü ile yakından ilgilendiler. Bana öyle geldi ki, bu, ABD para piyasalarının son kalesiydi.

Paçayı zor kurtardılar. Daha önce bahsettiğim bir takım önlemler durumu bir parça stabilize etti. Hisse alım-satımları dizgini bir kez daha çözüldü ve bir kez daha bundan da büyük bir krizin koşulları hazırlanmaya başladı. Sonuçlarının Amerikan ekonomisi ve toplumunu nasıl etkileyeceğini kimse bilemez.

Bir başka 1929'un yaşanması durumunda neler olacağını kimse hayal bile edemez. 1929'dakine benzer bir kriz riskini bertaraf ettiklerine inanıyorlar ama gerçekte hiçbir şey çözmüş değiller. Güney Amerika'daki bütün entegrasyon sürecini, Latin Amerika'daki bütün entegrasyon sürecini ve bütün ülkelerin çıkarlarını etkileyebilecek Brezilya krizini bile önlemeyi başaramadılar. Bizim için kötü haber derken kastettiğim buydu.

Bununla birlikte, her şeyin bir nedeni ve açıklaması vardır ve eğer biraz bekleyip ne düşündüklerine, ne söylediklerine ve ne yaptıklarına bakarsanız akıllarından neler geçtiğini tahmin edebilirsiniz. Bu insanları anlamak için önemli

olan, söylediklerine inanmak değil, söylediklerine dayanarak beyinlerine nüfuz etmek (zarar vermeden elbette) ve gerçekte ne düşündüklerini, ne söylemediklerini ve niye söylemediklerini çözmektir.

İşte böyle davranıyorlar. Bu yüzden de bizim için derinden ilgi, düşünme kaynağı, inandıklarımızı güçlendirme ve doğrulama nesnesi oluyorlar. Zira daha önce sözünü ettiğim acı ve belirsiz dönemden geçtik ve pek çok ilerici insanın inançlarını yitirdiklerine şahit olduk. Şimdi gerçeğin yeniden sahne aldığını ve bir çok insanın daha derinden düşünmeye başladığını görüyoruz. Tarihin sonunun geldiğini ve kendi anakronik ve bencil kavramlarının nihai zaferi kazandığını iddia edenler artık inişte ve inkar edilemez bir moralsizlik içindedirler.

Şu geçen sekiz yıl (bir başka deyişle SSCB'nin çöküşünden bugüne) bizim için her bakımdan zor yıllar oldu; fikirler ve kavramlar bakımından da. Şimdi ise, bin yıl sürecek bir sistem ya da imparatorluk yarattıklarını düşünen kudretliler, o sistemin, o imparatorluğun temellerinin çatırdadığını fark ediyorlar.

Mr. Nixon Geldi ve Büyük İmparatorluk Bizi Haraca Bağladı

Bu küresel kapitalizm veya bu neo-liberal kapitalist küreselleşme neyin mirasçısı? Sadece kendi kaynaklarından tanıdığımız o kapitalizmin değil; bunu doğuran ve dün devrimci ama bugün gerici ve sürdürülemez olan kapitalizmin. Tarihçi olanlarınızın ve ekonomi öğrencisi gibi olmayanlarınızın biliyor olması gereken bir süreç. İlk teorisyeni 1776 yılında (Birleşik Devletler'in Bağımsızlık Bildirgesi'yle aynı yıl) kitabını yayımlayan, çok iyi bildiğiniz Adam Smith olan, 250-300 yıllık bir tarih. Büyük bir yetenek, büyük bir zeka olduğu tartışılmaz. Bir günahkar, suçlu ya da haydut olduğunu sanmıyorum. Avrupa'da yeni ortaya çıkan ekonomik sistemi tam gelişme döneminde inceledi. Kapitalizmin teorik temelleri üzerine düşündü, araştırdı ve ana hatlarını çizdi. Kendi

çağının kapitalizmini elbette. Zira Adam Smith bugünkü kapitalizmi asla hayal edemezdi.

O küçük işletmeler ve atölyeler döneminde Adam Smith, ekonomik faaliyetin temel güdüsünün kişisel çıkarlar olduğunu ve bunun özel ve rekabetçi arayışının kamusal refahın ana kaynağını oluşturduğunu düşündü. İnsanın insancıllığa değil kendini sevmeye yönelmesi gerekliydi.

Özel mülkiyet ve yönetim, Adam Smith'in tanıdığı küçük sanayiler dünyasının yegane unsurlarıydı. 18. yüzyılın sonlarında ortaya çıkacak muazzam fabrikaları ve işçi kitlelerini görecek kadar bile yaşamadı. Nerede kaldı ki günümüzün milyonlarca hisseye ayrılmış ve mülkiyetle alakası olmayan, temel işlevi zaman zaman hisse sahiplerine rapor vermek olan profesyonel yöneticiler tarafından yönetilen dev korporasyonlar ve ulus aşırı şirketleri hayal edebilsin. Gerçi, ne kadar kâr payı ödeneceği nereye yatırım yapılacağı gibi konularda karar veriyorlar. Bu mülkiyet, yönetim ve zenginlik biçimlerinin Adam Smith'in yaşadığı dünya ile hiç ilgisi yoktur.

Her neyse, sistem gelişmeye devam etti ve İngiliz Sanayi Devrimi ile büyük hız kazandı. İşçi sınıfı ve de Karl Marx ortaya çıktı; farklı görüşte olanlara tümüyle saygı duymakla birlikte, kanaatimce bütün zamanların en büyük ekonomik ve politik düşünürüdür. Kapitalist sistemin yasaları ve ilkeleri konusunda Marx'tan daha bilgili kimse yoktu. Şu sıralarda, mevcut kriz yüzünden yeise kapılan kapitalist seçkinlerin bir kısmı, bugünlerin kötülüklerine bir teşhis ve tedavi bulmak amacıyla Marx okuyorlar. Kapitalizmin antitezi olan sosyalizm Marx ile sahneye çıkmıştır.

Bu iki düşün adamında simgeleşen fikirlerin mücadelesi yıllarca sürdü ve halen de sürüyor. Orijinal kapitalizm, en seçkin teorisyeninin ilkeleri ışığında Birinci Dünya Savaşı'na kadar gelişimini sürdürdü.

Savaş öncesinden itibaren bir tür küreselleşme var oldu. Uluslararası para sistemi için standart olarak altın kabul edilmişti. 1929 yılında büyük buhran ve ardından on yıl kadar sürecek olan büyük resesyon patlak verdi. O zaman bir

başka önemli düşünür ortaya çıktı : John Maynard Keynes. Son üç yüzyıla politik damgasını vuran ekonomi düşününün dört direğinden biridir. Keynes'in kendi zamanından daha ileri fikirleri vardı ancak, bazı konularda çakışmakla ve oldukça saygı duymakla birlikte Marx'ın fikirlerine benzemiyordu. Birleşik Devletler'i büyük bunalımdan çıkaran formülleri Keynes geliştirdi.

Tabi ki, her şeyi yalnız başına yapmadı. Fikirlerine katılan ve ondan etkilenen bir akademisyenler grubu vardı. O zamanlar hemen hemen hiç ekonomist yoktu; olanları da kimse ciddiye almıyordu. Bilmiyorum bu iyi mi, kötü mü; duruma bağlı herhalde...Her neyse, iyi eğitim almış ekipler çoğalmaya başladı. Bir yığın istatistiksel bilgiye sahiptiler, yoğun araştırmalar gerçekleştirdiler ve sonu gelmez resesyon yıllarından tükenmiş ve umudunu kaybetmiş Roosevelt dönemi Amerika'sında aralarından birçokları seçkin hükümet yöneticileri oldular. Keynes'in teorileri, kapitalizmin, bilinen en kötü krizden çıkmasını sağladı.

Eğer doğru hatırlıyorsam, altın standardının askıya alındığı geçici bir dönem yaşandı. Sonra 1934 yılında Roosevelt standardı yeniden tesis etti. Emin olduğum, 1971 yılına kadar bu standart sürdürüldü. 37 yıl aralıksız sürdükten sonra Mr. Nixon geldi ve büyük imparatorluk bizi haraca bağladı.

Muhtemelen, haklı olarak, neden bundan bahsettiğimi merak ediyorsunuzdur. Üç karakterden bahsettim ancak, henüz dördüncüsü gündeme gelmedi; zira halen dünyayı yöneten bu sistemin tarihini, anatomisini, evrimini ve deneyimlerini bilmek, yaklaşık üç yüzyıl önce ortaya çıkan bu yaratığın son aşamasına ulaştığını anlamak açısından son derece önemlidir. Onunla birlikte ölüp gitmemek için ölümünden önce bir otopsi yapmanın zamanı gelmiştir. Eğer bu ölüm süreci uzarsa bizleri de yanında götürecek

Altın standardından bahsettim çünkü, bugün yüz yüze olduğumuz pek çok sorunla yakından ilgisi var. İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru dünya ticaretini canlandıracak ve düzenleyecek bir kurum oluşturulması için bir girişimde bu-

lunulmuştu. Ekonomik durum uzun, yıkıcı ve kanlı bir savaşın ardından perişan durumdaydı. Bu nedenle, en zengin ve en etkili bir grup ülke tarafından meşhur Bretton Woods Anlaşması hazırlandı.

Dünya altın rezervinin yüzde seksenine sahip olan Birleşik Devletler en zengin ülkeydi. Altını temel alan bir sabit kur sistemi, altın-dolar standardı oluşturuldu çünkü altın, sonrasında uluslararası rezerv kuru haline gelen dolarla bağlıydı. Bu durum ABD'ye tümüyle kendi çıkarları için kullanacağı muazzam bir güç ve özel ayrıcalık sağladı. Bu ülkeye dünya ekonomisini manipüle etme, kurallarını koyma ve IMF içinde belirleyici olma gücünü verdi. Çünkü, IMF'de herhangi bir karar almak için oyların yüzde 85'i gerekir ve ABD yüzde 17,5 oy hakkıyla bu kurumun alacağı her kararı engelleyebilir. Dolayısıyla, pratikte IMF'nin sahibidir. Son sözü söyler ve bugün muzdarip olduğumuz ekonomik düzeni bütün dünyaya dayatır.

Nixon'un üçkağıdı bundan önceydi. Başlangıçta ABD'nin, sıkı piyasa denetimi altında, troy ons denen, fiyatı 35 dolar olarak sabitlenmiş 30 milyar dolar altını vardı. Sonra, vergisiz harcamalar ve vergisiz savaşlarla erimeye başladı. Birleşik Devletler Vietnam macerasında 500 milyar dolardan fazla para harcadı. Altın tükeniyordu. Sadece 10 milyar dolar kalmıştı ve öyle devam ederlerse tamamı bitecekti. Sanırım 17 Ağustos 1971'de yaptığı konuşmada Nixon ABD dolarının altına çevrimini askıya aldığını açıkça ilan etti.

Daha önce açıkladığım gibi, piyasanın sıkı denetimi sayesinde altının fiyatı, onsu 35 dolar olarak sabitlenmişti. Piyasada altın arzı fazlası olduğunda satın alabiliyorlardı. Banknotlarını verip karşılığında altın alabiliyor ve böylece fiyatların düşmesini önleyebiliyorlardı. Altına talep artıp fiyatların yükselme riski belirdiğinde de tam tersini yapıp mebzul miktardaki rezervlerinden altın satıp fiyatı düşürüyorlardı. Birçok ülke, kurunu altın rezervleri veya ABD doları olarak tutuyordu. Ticaret açısından, en azından göreceli olarak istikrarlı bir parasal sistem vardı.

Nixon ABD dolarının karşılığının altın olarak alınamaya-

çağını ilan ederek bütün dünyayı dolandırdığı o andan itibaren uluslararası anlaşmayla bağlanmış en kutsal taahhüdü askıya almış oldu. Bu, tek taraflı olarak, başkanlık kararı ya da benzer bir yasal yöntemle gerçekleştirilmediği gibi parlamento kararı bile olmayan bir şeydi ve o esnada dünya ülkelerinin merkez bankalarının rezervlerinde yüz milyarlarca dolar bulunuyordu.

Ellerindeki altını muhafaza ettiler. Sonra fiyatlar yükseldi. Ellerinde kalan 10 milyar dolarlık altının değeri 30 milyar doların üzerine çıktı. Ayrıca sistemin bütün ayrıcalıklarını kullanmayı sürdürdüler; hazine bonoları ve banknotları diğer ülkelerin merkez bankalarının zorunlu karşılık rezervleri olmaya devam etti. Bu dolarları kazanabilmek için ülkeler ellerindeki bütün malları ihraç etmeye çalışırken, ABD'nin tek masrafı matbaa giderleriydi. Sonuç olarak, ABD'nin ekonomik gücü daha da arttı ve buna karşılık dünyayı istikrarsızlaştırmaya başladı. Nasıl mı? Diğer para birimleri dalgalanmalara maruz kaldılar. Değerleri günden güne değişiyordu. Para spekülasyonu dizginlerinden boşaldı. Bu dalgalanmalar yüzünden kurların alış ve satışı bugün inanılmaz miktarlara ulaşmış durumda. Artık kontrol edilemeyen yeni bir olgu ortaya çıktı.

Sadece 14 yıl önce yıllık hacmi 150 milyar dolar olan kur spekülasyonu, bugün günlük bir trilyon doları aşmış durumdadır. ABD'nin 1971 yılında uygulamaya koyduğu ve bütün kurların ya serbestçe ya da belli limitler dahilinde dalgalanmasına yol açan önlemler yüzünden kur spekülasyonu 14 yılda 2 bin kat arttı. Sonuç olarak, artık, Adam Smith'in ulusların zenginliği üzerine kitabını yazdığı sıralarda en kötü kabuslarında bile göremeyeceği yeni bir kapitalizm var.

Bir başka yeni ve aynı şekilde kontrol dışı olgu da fonlardır. Gerçekte bunlardan yüz binlerce var. ABD Merkez Bankası Başkanı'nın bu fonlardan birinin ABD'de ve dünyanın geri kalanında ekonomik kaosa yol açabileceğini ilan ettikten sonra, diğerleriyle neler olabileceğini bir düşünün. Başkan bilgi sahibidir. Gerçekte nelere olduğunu ayrıntılı olarak biliyor olmalıdır.

Aslında bir dizi muhafazakar dergide yayımlanan makalelere bakarak da neler olduğuna dair tahmin yürütülebilir. Yaklaşımlarını destekleyecek şeyler yayımlamak durumundadırlar. Bununla birlikte, son derece ketum davranmaya çalışırlar. Fakat, artık dünyada o kadar fazla aptal yok ve söylemek istemedikleri şeylerin neler olduğunu anlamak o kadar güç değil. Çok ünlü bir İngiliz dergisinde bu malum fonla ilgili olarak Greenspan'ın uygulamaya koyduğu önlemler eleştirilirken kullanılan bir ibare Greenspan'ın daha fazla bilgiye sahip olduğunu ima ediyordu. Şimdi tam olarak hatırlayamıyorum kullanılan ifadeyi ama çok incelikliydi.

Yine de yayımladığı şeylerde çok titiz olan bu uzmanlaşmış derginin, söylediğinden fazlasını bildiğini tahmin etmek güç değil. Dergi, Merkez Bankası Başkanı'nın kararma katılmasa da Başkan'ın "bu Fon'u kurtarmak gerekiyordu" dediğinde ne kastettiğini gayet iyi biliyordu. Hiç kuşku yok, her iki taraf da neden Greenspan'ın stratejik merkezlerdeki en önemli bankaların zincirleme iflasına neden olabilecek bir durum sezdiğini gayet iyi biliyorlardı.

Kapitalist ekonomik kalkınma düşüncesinin son aşamasına damgasını kesin olarak vurmuş olan dördüncü kişi Milton Friedman'dır. Friedman dünyanın pek çok ülkesinde uygulanan ve IMF'nin kesin savunucusu olduğu, Keynes'ten sonra olağanüstü kabaran enflasyon olgusuna karşı son müracaat olan arz yanlı iktisatın babasıdır.

Başka Bir Yerde Değil, Durada, Bolivar'ın Şanlı Anavatını Venezuela'da Konuşuyorum

Şimdi birşeyler görebiliyoruz: Bir dizi ülke depresyon batağında, başkaları enflasyonla, yönetimleri istikrarsızlaştıran reçetelerle ve tedbirlerle boğuşuyor. Dünya artık, Uluslararası Para Fonu'nun yardım ettiği veya yardım etmeyi denediği ülkeleri ekonomik olarak tahrip edeceğini ve politik olarak istikrarsızlaştıracağını anlamış durumda. Her zamankinden daha büyük bir isabetle, IMF'nin yardımının şeytanın öpücüğüne benzediğini söyleyebiliriz.

Kendi kendime "Kapitalizm ve neo-liberal küreselleşme neyin mirascısıdır" diye sorduğumda, ulaştığım birtakım gerçeklere dikkatinizi çekmek istiyorum. Kapitalizmin 300 yılının sonunda, dünyada bugün 800 milyon aç insan var. Şimdi, şu anda, dünyada bir milyar okuma yazma bilmeyen kişi, dört milyar yoksul, 250 milyon çalışan çocuk ve 130 milyon eğitim imkanı olmayan insan var. 100 milyon evsiz var ve her yıl 11 milyon çocuk kötü beslenme, yoksulluk ve gerçekte önlenebilir ya da tedavi edilebilir hastalıklar nedeniyle beş yaşına ulaşamadan ölüyor.

Zenginler ve yoksullar arasında, ülkelerin içinde ve ülkeler arasında büyüyen açılar; doğanın acımasızca ve neredeyse geri dönüşsüz biçimde tahribatı; önemli yenilenemez kaynakların artan bir hızla tüketilişi ve yağmalanışı; havanın, yer altı sularının nehirlerin ve okyanusların kirletilişi; iklim değişikliklerinin tahmin edilemez ama en azından öngörülebilir sonuçları... Geçtiğimiz yüzyılda bir milyar hektardan fazla bakir orman tahrip edildi ve aynı büyüklükteki alan çöle ya da çorak toprağa dönüştü.

Otuz yıl önce kimsenin tartışmadığı bu konular, türümüz için hayati bir noktaya geldi. Daha fazla rakam vermek istemiyorum. Bu verilerin, mükemmel olduğunu iddia eden bir sistemi değerlendirmek için yeterli olduğunu sanıyorum. Bütün bunları sergilemek çok kolay ve yol açtığı tahribatı karşı kanıtlar olarak kavramsallaştırabiliriz.

Bütün bunların ışığında, muhtemelen pek çok insan ne yapılması gerektiğini soruyor.

Avrupalılar kendi reçetelerini uyguluyorlar. Birleşiyorlar. Tek bir para birimi üzerinde anlaştılar ve şimdi uygulamaya geçiyorlar. Birleşik Devletler ise iyi dileklerini iletiyor. Bu iyi dilekler aynı zamanda ikiyüzlüce zira, herkes gerçekte euro'nun başarısız olmasını istediklerini biliyor. "Ne muhteşem bir şey, bu euro çok iyi, çok mükemmel bir fikir" diyorlar. Kişi başına yıllık gelirin 25-30 bin dolara ulaştığı zengin ve kalkınmış bir Avrupa için iyi bir durum. Kişi başına gelirin 500-600 ya da 1000 dolar olduğu ülkelerle bir kıyaslayın.

Peki, ne yapmalıyız? Bu çerçevede, ülkelerimizi yutmaya çalıştıkları bu zaman diliminde hepimizin kendimize sormamız gereken bir soru bu. Niyetlerinin bizi yutmak olduğuna kesinlikle inanın. Bu durumda, balinanın karnından peygamber çıkması gibi bir mucize bekleyemeyiz, zira o balina bizi yutarsa öyle bir hızla hazmediliriz ki.

Evet bu bizim yarımküremiz ve başka bir yerde değil, burada, Venezuela'da, Bolivar'ın şanlı anavatanında konuşuyorum. Bolivar burada uluslarımızın birliğini hayal etti ve bunu gerçekleştirmek için Caracas'tan Lima'ya at sırtında üç ayda gidilebilen; cep telefonu, uçak, karayolu, bilgisayar vs. olmayan bir zamanda bu idealini gerçekleştirmek için yola koyuldu. Bununla birlikte, Kuzey'deki yeni bağımsızlığına kavuşmuş bazı kolonilerin yaratabileceği tehlikeleri öngörmüştü. "Birleşik Devletler'in yazgısı özgürlük adına Amerika kıtasına yoksulluk getirmek olacaktır" kehanetinde bulunmuştu. Halkların birliği fikrini ortaya attı ve ölümüne kadar bu uğurda mücadele etti. Bu düşünce o zamanlar bir hayal idiyse bugün hayati bir zorunluluktur.

Çözüm ne olabilir? Çözüm çok zor, gerçekten çok zor. Söylediğim gibi, Avrupalılar bir hedef belirlediler ve Kuzey'deki komşumuzla sıkı bir rekabete daldılar. Bunun güçlü ve büyüyen bir rekabet olduğu çok açık. Birleşik Devletler, kendi yarımküresi olarak kabul ettiği alanda çıkarlarının engellenmesini istemiyor. Her şeyi mutlak olarak kendisi için istiyor. Öte yandan, Uzak Doğu'da Çin büyük, Japonya ise güçlü ve sanayileşmiş bir ülkedir.

Küreselleşmenin geri çevrilebilir bir süreç olduğuna inanmıyorum. Sorun küreselleşmenin bizatihi kendisi değil ne tarz bir küreselleşme olacağıdır. Bu yüzden, bu zorlu ve çetin görevde halkların fazla zamanının kalmadığını ve özellikle Latin Amerika halklarının çok acele etmesi ve sadece Latin Amerika içinde değil Latin Amerika ve Karayipler arasında da birlik, uzlaşma ve bölgesel entegrasyon için mücadeleye girişmesi gerektiğini düşünüyorum. Karayipler'de, bağımsızlıklarını yeni kazanmış olmakla birlikte, etkileyici bir

vakar içinde davranan, İngilizce konuşan kardeş ülkeler, CARICOM üyeleri var.

Bunu Küba'ya yönelik tutumlarına dayanarak söylüyorum. Meksika hariç Latin Amerika'da herkes Amerika'nın baskısı sonucu ülkemizle olan ilişkilerini askıya alırken, Karayip ülkeleri bu zinciri ilk kıranlar oldular. Küba, Latin Amerika ve Karayip ülkelerinin ezici çoğunluğuyla ilişkilerini sürdürürken, Küba'nın tecridini kırmak için günümüze kadar mücadele verenler bu Karayip ülkeriydi. Onları biliyor ve takdir ediyoruz. Onları kaderlerine terk etmemek, DTÖ'nün ellerine bırakmamak gerektiğini düşünüyoruz. Müthiş ihtiyaç duydukları küçük imtiyazları da ellerinden almak isteyen ABD'nin ulus-ötesi muz şirketlerinin insafına terk edilemezler. Her şeyi sıfırlayarak dünyayı düzeltemezsiniz. Yanki'lerin yaptığı bu işte; her şeyi yerle bir etmek.

Bu ülkelerin çoğu sadece muz plantasyonlarıyla geçiniyor ve dünyada pazarlanan muzun sadece yüzde birini, en çok yüzde ikisini üretiyorlar. Birleşik Devletler hükümeti, Orta Amerika'da üç plantasyona sahip olan kendi ulus-ötesi şirketini korumak için DTÖ'ne başvurdu ve kazandı. Şimdi Karayip ülkeleri, aynı prosedürün uygulanarak imtiyazlarını kaybedebilecekleri için çok endişeliler. Alınan önlemlerin, eski sömürge ülkeleri olarak, kalkınmak için şiddetle ihtiyaç duydukları kaynakları sağlamalarını amaçlayan Lome Konvansiyonu'nu tasfiye edeceğini düşünüyorlar. Bu imtiyazları ellerinden almak haksızlıktır.

Bütün ülkelere eşit davranmak adil değildir çünkü, kalkınmışlık düzeyleri arasında gözardı edilemeyecek farklılıklar bulunuyor. Hepsi için aynı reçeteyi uygulamak doğru değildir. Tek bir formül dayatmak doğru değildir. Ekonomik ilişkileri geliştirmek ve denetlemek için uygulanan formüller eğer sadece zengin ve güçlü olanlara yarar sağlıyorsa bir anlam taşımaz. IMF ve DTÖ her şey tabula rasa olsun istiyor.

Zengin ülkelerin ayrıcalıklı klubü OECD, oldukça gizli bir biçimde, dış yatırım kurallarını düzenleyecek bir uluslar-üstü karşılıklı yatırım anlaşması hazırlıyordu. Sessizce bir

çeşit Helms-Burton Yasası hazırlığı... Hemen her şey hazırlanmıştı ki, bir sivil toplum kuruluşu taslağın bir kopyasını ele geçirdi. Taslak internette yayımlanınca, Fransa'da bir skandala neden oldu ve bu ülke anlaşma taslağını reddetti. Öyle görünüyor ki, OECD'nin ne pişirdiğine pek dikkat etmemişlerdi. Daha sonra, sanırım Avustralya da aynı şeyi yaptı ve böylesine gizlilikle hazırlanmış olan taslak oratadan kaldırıldı.

Bir çok önemli ve bağlayıcı uluslararası anlaşma işte böyle hazırlanıyor. Sonra da taslağı masaya koyuyorlar; imzalamak isteyenler imzalıyor, imzalamak istemeyenler ise... Herkes onlara ne olacağını biliyor. Bu kaçınılmaz hükümlere uyması gereken ülkelere tek bir söz hakkı tanınmaz. İşte bize böyle davranıyorlar. Halklarımızın en hayati gereksinimlerine böyle yaklaşıyorlar.

Devam edecekler. Bu kurumlara karşı çok uyanık ve tetikte olmalıyız. Bize büyük bir tuzak hazırlıyorlardı. Şimdilik bunu atlattık ancak, hayat şartlarımızı daha da kötüleştirmek için planlarına devam edeceklerdir. Bu, sadece herkesle rekabet etme ve dünyanın her yerde umutsuzca teslim olması meselesi değildir. Çok yönlü Yatırım Anlaşması'nın amacı, yatırımları kendi uygun gördükleri koşullarda yapmaları; çevreye isterlerse saygılı davranmaları, isterlerse bütün ülkelerdeki nehirleri zehirlemeleri, doğayı hiç kimsenin itiraz hakkı olmadan tahrip etmeleriydi. Ancak, Üçüncü Dünya Ülkeleri DTÖ'nde çoğunluktadır ve eğer bizi kandırmalarının ve bölmelerinin önüne geçebilirsek çıkarlarımız için savaşabiliriz. Küba, kuruluşundan beri üyesi olduğu DTÖ'nün dışına çıkarılamaz.

Fakat Çin'i almak istemiyorlar; en azından büyük direnç gösteriyorlar. Çin ise DTÖ'ne girmek için çok çaba harcıyor, çünkü bu kuruma üye olmayan ülkelere yüzde bin tarifeler uygulanıyor ve ihracatlarına ambargo uygulanabiliyor. En zengin ülkeler kendilerine en çok uyan kuralları ve hükümleri koyuyorlar.

Onlara uyan ne? Neyin peşindeler? Hiçbir tarifenin olma-

dığı, yatırımlarına hiçbir ülkenin vergi uygulamadığı günleri görmek istiyorlar. Yatırıma aç az gelişmiş ülkelerden yıllar boyu sürecek vergi muafiyetleri elde ediyor ve sonra da hiçbir sınırlama olmadan at koşturdukları ülkelerimizde yatırımların aslan payını alıyorlar. Ayrıca, sermaye ve malların tüm dünyada serbest dolaşımını dayatıyorlar. Ancak, sadece modern köleler olan; gezegenimizde bolca bulunan ucuz iş gücünü sağlayan; kendi ülkelerinin serbest ticaret bölgelerini sulayan ya da sokaklarını süpüren; yasal veya yasadışı yollardan kabul edildikleri metropollerde, tüketim toplumlarında en zor işleri en ucuza yapan Üçüncü Dünya Ülkeleri'nin malları hariç.

Empoze etmek istedikleri küresel kapitalizm işte bu tür bir şeydir. Serbest Ticaret Bölgeleri ile dolu olan ülkelerimizde artık bir yanda sadece iş bulma şansı olanların elde ettikleri düşük ücretlerden başka gelir kalmazken, diğer yanda bir avuç milyarder servetlerini katlamaya devam edecekler; nereye kadar kim bilir.

Nasıl Bir 2000 Yılı Kutlayacak ve Nasıl Bir Yeni Yüzyılda Yaşayacağız?

Bir Amerikan vatandaşı, yeteneği, iş veya teknoloji alanında uzmanlığı ne olursa olsun, 64 milyar dolarlık bir servete sahip ve bu rakam en yoksul ülkelerdeki 150 milyondan fazla insanın bir yıllık gelirine eşit. Bu korkunç bir adaletsizlik ve eşitsizliktir. Üstelik, bu sermaye son birkaç yılda birikmiştir. Büyük Amerikan şirketlerinin hisse değerleri, bu değerleri şişiren borsa işlemleriyle her üç-dört yılda bir ikiye katlanıyor. Bu, rasyonel, sürdürebilir ve dayanılabilir bir durum değildir; Bütün bunları birileri ödüyor: Dünya ve dünyanın yoksul, aç, hasta, eğitimsiz ve sömürülen halkları.

Nasıl bir 2000 yılı kutlayacak ve nasıl bir yeni yüzyılda yaşayacağız? Ayrıca, bu yüzyıl 31 Aralık'ta sona ermiyor. İnsanlar kendilerini kandırıyorlar çünkü bu yüzyılın son yılı 2000 yılıdır, 1999 yılı değil. Her neyse, bazı kutlamalar olacak ve inanıyorum ki, bazıları 31 Aralık 1999 ve 31 Aralık 2000'de kutlama yapmaktan çok mutlu olacaklar; çikolata,

içecek, Noel hediyeleri, Noel Baba'lar ve benzeri şeyleri satanlar ise bir yerine iki adet yüzyıl sonu gününde iyi iş yapacaklar. Fransa her zamankinden fazla şampanya satacak.

Ben halimden memnunum. Bu Noel gecesini bir konuşma hazırlayarak geçirdim. Böylesi daha iyi, zira ilave konuların çekiciliğine kapılmıyor ve kendinize verdiğiniz sözü tutuyorsunuz. Bu Noel gece yarısında yaptığım işte buydu fakat mutluydum. Bir türlü yenemedikleri devrimin kırkıncı yıl dönümüydü o gece. Gerçekten mutluydum, başka türlü olamam.

Dünya 21. yüzyıla, kimileri New York'un köprü altlarında, kağıtlara sarılmış, kimileri de muazzam servetlerin sahibiyken girecek. O ülkede pek çok para babası var ancak, köprü altlarında, bina girişlerinde ve varoşlarda yaşayanların sayısı da kıyas kabul etmez bir şekilde yüksek. Birleşik Devletler'de kritik yoksulluk içinde milyonlarca insan var; dünyaya dayattıkları ekonomik düzenin fanatik savunucularının gurur duyacakları bir şey değil bu.

Birkaç gün önce Küba'yı ziyaret eden bir Amerikan delegasyonu ile görüşüyordum; gerçekten bilgili, seçkin ve dost din ve bilim adamlarından oluşan bir heyetti. Bana, Bronx'ta bir çocuk hastanesi inşa etmeye çalıştıklarını anlattılar. "Bronx'ta çocuk hastanesi yok mu?" diye sordum, "Yok" dediler. Bronx'ta kaç çocuk olduğunu sordum, 400 bin çocuk olduğunu söylediler. New York gibi bir şehirde çoğunluğu Porto Rico'lu, ispanyol kökenli ya da siyah 400 bin çocuk için bir hastane yok.

Ayrıca, 11 milyon Amerikalı çocuğun sağlık sigortasının olmadığını da anlattılar. Bunlar çoğunlukla siyah, yerli ya da melez çocuklar ya da ispanyol kökenli göçmenlerin çocukları. Ancak, o ülkede ayrımcılığın sadece deri rengine göre olduğunu düşünmeyin. Öyle değil. Siyah ya da sarı saçlı olup, sadece Latin Amerikalı olduğu için farklı muameleye maruz kalanlar var. Bir zamanlar o ülkeyi ziyaret ettiğimde oturduğum kafeteryalarda, kaldığım motellerde o insanlara karşı aşağılamayı hissettim; etrafta bir ispanyol kökenli bulunmasına tahammül edemiyorlardı. Nefret dolu bir toplum izlenimi edinmiştim.

Sağlık sigortası olmayan 11 milyon çocuğun büyük bölümü Birleşik Devletler'de yaşayan bu azınlıklara mensuptur. En yüksek çocuk ölüm oranına sahipler. Bronx'ta çocuk ölüm oranını sorduğumda, 1000 canlı doğumdan ilk yıl içinde 20-21 ölüm olduğunu söylediler. Daha kötü yerler de var. Washington'da, daha yüksek ve ispanyol kökenli göçmenlerin çoğunlukta olduğu yerlerde bu sayı 30'a ulaşıyor ya da bu oranı da geçiyor. Bu sayı heryerde farklıdır.

Çocuk ölüm oranları Küba'dakinden yüksek. Abluka altındaki, savaş hedefi olarak seçtikleri ve 3000 doktorunu çaldıkları bu ülkede, bugün 1000 canlı doğumda ölüm oram 7.1'dir. Bu oran bütün ülkede aşağı yukarı aynıdır. Sadece başkentte değil, bazı başka şehirlerde 6, bazılarında ise en fazla 8'dir. Çünkü sağlık hizmetleri bütün sosyal sektörlere ve bölgelere ulaşmaktadır. Bu özel dönem başladıktan sonra bile, bu berbat sekiz yılda, 1998 yılında 10 olan çocuk ölüm oranını 7.1'e indirmeyi başardık. Yaklaşık yüzde 30 olan bu düşüşü, sosyalist kampın, özellikle de ticaretimizin büyük bölümünü gerçekleştirdiğimiz Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra girdiğimiz çok zor dönemde başardık. Ayrıca, ABD'nin Küba'ya karşı yürüttüğü ekonomik savaş daha da keskinleşti. Örneğin, 1993 yılında tüm çabalarımıza rağmen, kişi başına düşen günlük kalori miktarı üç bin'den 1863'e; hayvansal ya da bitkisel protein miktarı ise 75 gramdan yaklaşık 46 grama düştü. Ancak, yine de başka temel ihtiyaçların yanında 7 yaş altı çocuklar için neredeyse ücretsiz süt sağlamaya devam ettik.

En zayıflara yardım etmeyi başardık. Ciddi bir kuraklık ya da başka bir tür doğal afet durumunda herkesi korumak için kaynak bulmaya çalışırız ama öncelik çocuklara ve yaşlılaradır.

Yeni ve çok önemli bilimsel merkezler kurulması, bu özel dönemde Devrimin kaydettiği diğer ilerlemeler oldu. Bazı hammaddeler çok uzak yerlerden ithal edilse bile ülkemiz ilacının yüzde 90'nım kendisi üretmektedir. Elbette ilaç sıkıntımız oluyor fakat en kritik olanları stokta bulundurmak için elden gelen her şey yapılıyor. Bir merkezi rezerv var ve

rezervlerimizi artırmaya çalışıyoruz. Zira en çok ihtiyacı olanları korumak için hazırlıklı olmamız gerekiyor. Tabi ki, yurt dışındaki akrabalardan ilaç temin etmek mümkün ve bunu kolaylaştırmak için elden geleni yapıyor, gümrük almıyoruz. Ama devlet olarak kaynaklarımızı tüm nüfusa sunmak için elimizden geleni yapıyoruz.

Gıda tüketimindeki düşüşe rağmen, daha önce belirttiğim gibi, çocuk ölüm oranını yüzde 30 indirmeyi başardık. Ortalama yaşam süresini muhafaza ettik, hatta arttırdık. Öte yandan, tek bir okul bile kapanmadı, tek bir öğretmen bile işini kaybetmedi; tam tersine, yeni başvurular için öğretmen okulları ve kolejler açık tutuldu.

Yalnız, bütün mesleklerde aynı şeyi yapamadığımızı belirtmeliyim. Tıp alanında önceden belirlenmiş standartlarımız var ve bu mesleğe girmek isteyenlerde daha yüksek vasıflar arıyoruz çünkü komşumuza karşı yürüttüğümüz mücadelede pek çok doktor mezun ettik ve istiyorlarsa göç etmelerine izin verdik. Bu mücadelede 21 tıp okulu açtık.

Halen Orta Amerikalı öğrencilere ülkemizde tıp eğitimi görmeleri için 1000 adet burs tahsis edilmiş durumda ve önümüzdeki on yıl boyunca her yıl bu sayıya 500 adet burs eklenecek. Bir Latin Amerika tıp koleji kuruyoruz. Giderlerimizi, hatta karşı karşıya olduğumuz bütün tehlikelere rağmen savunma giderlerimizi bile kısarak bu tıp kolejini, sivil ve askeri gemi kaptanı ve teknisyen yetiştiren bir okulu başka bir yere taşıyarak o okulun mükemmel tesislerinde kurduk. Tıp koleji Mart'ta hazır olacak ve ilk Orta Amerikalı öğrenci grubu altı aylık bir pekiştirme eğitimi için gelecek. Eylül ayında binden fazla Orta Amerikalı öğrenci, Küba'daki tıp öğrenimlerinin ilk yılını geçiriyor olacak. Tüm eğitimlerinin parasız olacağını eklememe bilmiyorum gerek var mı?

Belki şunu söylemeliyim ve bunu Küba reklamı yapıyorum diye almayın; Mitch kasırgasının vurduğu Orta Amerika ülkelerinde, eğer gelişmiş ülkeler gerekli tıbbi yardımı sağlarlarsa, 2000 doktorumuzun her yıl, tekrar ediyorum her yıl, olabildiğince fazla hayat kurtarmak için çalışabileceğini

belirttik. Kasırganın 30 bin kişinin hayatına mal olduğu bildirilmişti. Kurtarılacak bu otuz bin canın 25 bini çocuk olacaktı.

Tahminlere göre bir çocuğun hayatını kurtarabilecek ilaçların bedeli sadece birkaç cent'tir. Parayla satın alınamayacak olan ise dağlarda, en ücra köşelerde, böcek, sivrisinek, yılan ve bizim ülkemizde olmayan hastalıkların kaynaştığı bataklıklarda görev yapmaya hazır uzman doktorlardır. Hiçbirisi tereddüt etmez. Doktorlarımızın muazzam çoğunluğu bu görev için gönüllü oldu. 400 doktor halen Orta Amerika'da, 250 doktor ise George kasırgasının ardından teklifimizi kabul eden Haiti'de görev yapıyor.

Haiti'de kurtarılan hayat oranı daha yüksek, zira bebek ölümü orada binde 130 ya da 132. Bu demek oluyor ki, bu sayının 35'e düşürülmesiyle (ki, biz bunun nasıl yapılabileceğini kendi deneyimimizden dolayı iyi biliyoruz) her yıl bin canlı doğumda 100 çocuk kurtarılabilir. Bu yüzden büyük potansiyel var. Bu ülkenin nüfusu 7,5 milyon ve doğum oranı çok yüksek; bu nedenle, doktorlar orada daha fazla hayat kurtarabilirler. Orta Amerika'da kasırganın vurduğu ülkelerde bu oran ortalama 50 ya da 60'tır ve yaklaşık yarısının hayatı kurtarılabilir.

Bunların oldukça muhafazakar tahminler olduğunu belirtmeliyim. Yukarıda söylediğim rakamların üzerinde daha marjlar var. Öte yandan, doktorlarımızın şehirlerde çalışmasını istemiyoruz çünkü, yerel doktorların bizim Kübalı doktorların varlığından hiçbir biçimde etkilenmesini istemeyiz. Kübalı doktorlar hiç doktor bulunmayan ya da diğer doktorların gitmeyeceği yerlerde görev yapıyorlar. Diğer taraftan, yerel doktorlarla iyi ilişkiler içinde olmak; ister özel ister devlet adına çalışsınlar onlarla işbirliği yapmak istiyoruz.

Yerel doktorlarla işbirliğinin gerekliliği kadar diğer sektörlerle de işbirliği yapmak önem arz ediyor. Doktorlarımız oraya politik görüşlerin propagandasını yapmak için değil insani bir görevi yerine getirmek için gidiyorlar. Görevleri bu. Papazlarla ve rahiplerle de işbirliği yapmak gerekiyor; zira, onların da büyük çoğunluğu ücra köşelerde görev yapı-

yorlar. İlk giden doktorlarımızın bir kısmı kilise lojmanlarında kaldılar.

Böylece koordinasyon içinde çalışılıyor ve biz bundan çok memnunuz. Doktorlarımız uzak köşelerde, sadece kendi dilini konuşan yerli halkın bulunduğu yerlerde, sadece köylülerin yaşadığı küçük köylerde çalışıyorlar. Bu onların bildiği bir iş çünkü, Küba'da köylüler dağlarda, birbirinden uzak köylerde yaşıyorlar ve bu yüzden doktorların hastalarını düzenli olarak ziyaret etmek için uzun mesafeleri yürümeleri gerekiyor.

Orada minimum maddi kaynakla neler yapılabileceğini gösteren bir program uygulanıyor. En önemlisi şu ki, o bayların, size daha önce bahsettiğim o finans kuruluşlarının yöneticilerinin bilmediği bir şey var; onların milyonlarından çok daha değerli bir sermaye var: İnsan sermayesi.

ABD Yönetimi Her Amerikalının Bir Kübalıyı Satın Alması Gerektiğini Söylüyor; Pekala, Fiyatı Yükseltelim O Zaman

Belki bir gün Bill Gates'in asistanlarından biriyle karşılaşırım. O zaman şu soruyu soracağım : Barış Gönüllüleri'nin kuruluşundan bu yana kaç Amerikalının ülke dışında görev yaptığını bana söyleyebilir misin? Sadece Kübalılardan daha fazla sayıda olup olmadığını bilmek istiyorum. Bir çok saygıdeğer ve başka insanları düşünen Amerikalı tanıyorum. Sadece bencillik eken ve bireycilik zehiri saçan bir sistemin hüküm sürdüğü bir yerde bu kadar çok sayıda diğerkâm insanın yaşıyor olması başlı başına yüksek bir değerdir. O insanlara saygı duyuyorum. Barış Gönüllülerinde çalışan bazılarıyla da tanıştım ama Küba'nın harekete geçirdiği insan gücü kadar insanı seferber etmediklerine eminim.

Bir zamanlar Nikaragua 1000 öğretmen istediğinde (sonrasında biraz daha talep ettiler) gönüllüleri davet ettik. 30 bin kişi baş vurdu. Akabinde Birleşik Devletler'in örgütleyip donattığı haydutlar Sandinistalara karşı kirli savaşı başlattıklarında, şehirlerde değil ülkenin en ücra köşelerinde köy-

lülerle aynı şartlarda yaşayan öğretmenlerimizden bazıları öldürüldüğünde 100 bin gönüllü baş vurdu. İşte demek istediğim bu! Şunu ilave etmeliyim, çoğunluğu kadındı çünkü kadınlar bu meslekte çoğunluktadırlar.

İşte bu yüzden fikirlerden bahsediyorum; işte bu yüzden bilinçli olmaktan bahsediyorum. İşte bu yüzden söylediklerime inanıyorum; işte bu yüzden insanlığa inanıyorum. Çünkü o kadar çok erkek ve kadın yurttaşımız oralara gitti veya gitmeye hazırdı ki, bilincin, dayanışma idealinin ve enternasyonalizmin kitlesel bir olgu olduğu kanıtlandı.

Düşündüklerimi tamamlayayım. Doktorlarımızın yarısını ve tek tıp okulumuzdaki hocalarımızın yarısından fazlasını çaldıklarını söylemiştim. Buna meydan okuduk (meydan okuma gibisi yoktur) ve bugün Küba'da 64 bin doktor var. 176 kişiye bir doktor ve bu sayı Birinci Dünya'nın bütün gelişmiş ülkelerindeki kişi başına düşen doktor sayısının iki katıdır. Ayrıca söylemediğim bir şey daha var: O özel dönemecin başlarında sağlık kurum ve kuruluşlarındaki 25 bin yeni doktoru taşraya, kasabalara, ovalara ve dağlara gönderdik. İşte gerçek insan sermayesi!

Bir insanı fethetmek satın almaktan daha kolaydır. Ne mutlu ki, çok daha kolay, çünkü ablukayı hafifletmek dedikleri ama aslında dünyayı kandırmaya yönelik girişimle ABD hükümeti her Amerikalının bir Kübalıyı satın almasını öneriyor. Ben de pekala diyorum; fiyatları yükseltelim, zira bir Kübalıya karşılık 27 Amerikalı var. Ülkemize karşı bütün yaptıklarından, aşırı sağın baskısıyla ekonomik savaşı şiddetlendirdikten sonra bu yönetim tek tek bizleri satın almaya çalışıyor. Bakanları, yönetici kadroları veya siyasi liderleri değil, sıradan vatandaşları. Amerikan yönetimi her Amerikan vatandaşına (yönetimin önceden onayı olmak kaydıyla elbette) akraba olsun olmasın Kübalılara para gönderme izni veriyor.

Çok güzel; artık bir değerimiz var zira bize para ödemek isteyen insanlar var; çok zengin bir hükümet bizi satın almaya çalışıyor. Dünyada 4 milyar yoksul insan var ve onlar için

tek bir metelik harcamak istemiyorlar halbuki. Piyasa değerimiz artıyor.

Size bunları şunun için anlatıyorum; sağlık yardımı programımızı 60'tan fazla doktor talebinde bulunan Surinam'da da uyguluyoruz. Hatta Kanada'da otonom bir bölgenin yöneticileri doktor talebinde bulundular. "Kuzey Kutup bölgesinde çalışacak doktor bulamıyoruz, kimse gitmek istemiyor" diyorlar. Onlara hemen "Olur fakat hükümetinizle konuşun. Bu size bağlı" diye cevap verdik. Tabi ki, şartlar bu durumda biraz farklı olacaktır; bu işten kar edeceğimiz için değil, durum sanayileşmiş ülke şartlarında farklı olacağı için. Doktorluk hizmetleri mantıklı ama mütevazi bir bedel taşır. Bizi harekete geçiren maddi çıkarlar değil, yeterli insan kaynağımızın bulunduğu sağlık alanında uluslararası işbirliği yapma isteğidir.

Eğer Kanadalı yetkili, doktorları oraya götürmek için bütün engellerin üstesinden gelirse, Kübalı doktorlar Amazon ormanlarından Kuzey Kutbuna kadar görev yapıyor olacaklar. Ama biz Üçüncü Dünya'ya odaklanıyoruz. Doktorlarımıza bizdeki mütevazi ücretlerini ödüyoruz. Hepimiz bu durumdan hoşnutuz; doktorlarımız bu tür düzenlemelerden dolayı mutlular, moralleri çok yüksek. Onlar güçlü bir enternasyonalist gelenekten geliyorlar.

Başka bölgelerden de işbirliği talepleri geliyor. Fikir önce Haiti'ye, sonra da Orta Amerika'ya yardım etme fikri olarak doğdu. Şimdi Latin Amerika'ya ve Karayiplere doğru genişlediğini görüyoruz. Paramız yok ama insan sermayemiz var.

Doktorlarımızın gittiği bataklıklara, dağlara ve diğer çetin yerlere gidecek 2000 gönüllü bulmak için ABD'nin bütün doktorlarını toplamaları gerekirdi dersem abarttığımı düşünmeyin. O ülkede de diğer insanları düşünen doktorların olduğundan emin olmama rağmen, ne olacağını görmek enteresan olurdu. Çünkü tüketim toplumunun sunduğu nimetleri terk edip İspanyol fatihlerin bile dayanamadığı Sivrisinek Sahili'ndeki bataklıklarda görev yapacak 2000 gönüllü bulmak gerçekten zor olurdu. Ama Kübalı doktorlar ora-

dar; işte insan sermayesi. Her üç doktordan ayırarak seçerek tüm Latin Amerika'ya, Haiti ve Orta Amerika'da uygulanan programı, benzer şartların hüküm sürdüğü bölgelerde uygulamayı önerebilirdik. Bu öneriyi yaptık ve öyle görünüyor ki, kabul edilecek ve ülkemiz gerekeni yapacak. İşte yaratılan insan sermayesi bu!

Kaç hayat kurtarılabilir? Bölgemizdeki ülkelere, birleşerek her yıl yüz binlercesi çocuk bir milyon hayat kurtarabileceğimizi ilan ettik. Bir milyon hayat kurtarmanın maliyeti tam olarak tahmin edilebilir. Çocukların hayatını kurtarmak çok daha az maliyetlidir çünkü yaşlı insanlar için daha fazla laboratuar testi, daha fazla radyografi ve daha fazla ilaç gerekirken, çocuklar ilk yıldan sonra neredeyse kendi kendilerine hayatta kalırlar. Zamanı geldiğinde birkaç cent değerinde bir aşı hayat kurtarır.

Her yıl aşırı tüketime harcanan paranın küçük bir bölümü ile bir milyon hayat kurtarılabileceğine ve bu göreve hazır doktorlar olduğuna inanıyoruz. Avrupa'da antiyaçtan daha fazla ilaç olabilir ama böylesi bir programı yürütmek için gereken 15-20 bin doktor yoksa bu ilaçlar bir milyon hayat kurtaramaz.

Bunları Küba'nın bugünkü durumunu, Küba'nın niye böyle olduğunu ve insan hakları meselesinde en sefil iftiralara maruz kalan Küba'da hüküm süren standartları bilmeniz için anlatıyorum. Bir ülke ki, Devrim'in üzerinden geçen kırk yılda tek bir kayıp insan yok; işkenceye maruz kalmış tek bir insan yok; ölüm mangaları yok, siyasi cinayet yok; bunların hiç biri olmamış. Bir ülke ki terk, edilmiş tek bir yaşlı insan, sokaklarda yaşayan tek bir çocuk, kendi kaderine terk edilmiş tek bir insan yok.

Hepimiz kuzey komşumuzun bulunduğu bazı bölgelerde neler olduğunu çok iyi biliyoruz. Örneğin, 1954 yılında Orta Amerika'nın en önemli ülkelerinden birinde hükümetin devrilmesi organizasyonu... İşkence, baskı ve cinayet el kitaplarıyla danışmanlarını getirdiler. Yıllarca hiç mahkum yoktu, böyle bir kategori yoktu; sadece ölüler ve kayıplar vardı. Bir

ülkede yüz bin kayıp insan! Elli bin ölü. Bunlara, bir çok ülkede herhangi bir bahaneyle veya bahanesiz gerçekleştirilen Amerikan askeri müdahalelerindeki işkenceleri, cinayetleri ve kayıpları ekleyebiliriz.

Onlar bunları hatırlamazlar, bunlar hakkında konuşmazlar; hafızalarını kaybetmişlerdir. Kıtamız halklarının yaşadığı korkunç tecrübeler ışığında onlara meydan okuyoruz. Gerçekleri sergileyerek, kimin insan hayatına saygısı var, kimin gerçek insani duyguları var ve kimin yalanların, sloganların, yanlış bilgilendirmenin, ikiyüzlülüğün ve aldatmanın ötesinde insanlık için yapabileceği birşeylerin olduğunu göstereceğiz.

Bütün bunları sizlere aktarmama gerek olmadığını biliyor ama konuyu ben açtığım için bunları belirtmenin görevim olduğunu düşünüyorum. Her zaman yanlış bilgilenmiş, ülkemiz hakkında, bizi vurmak, zayıflatmak, tecrit etmek ve bölmek için söylenen tonlarca yalanın ve iftiranın bazılarına inanan insanlar olabiliyor. Bizi bölemediler ve bölemeyecekler!

Yedi Cücelerle Baş Etmek Bir Boksörle Baş Etmekten Daha Kolaydır

Bütün bunları size bütün içtenliğimle söyledim. 1959 yılında olduğu gibi komşu ülkedeki sorunu çözmek için oraya bir sefer düzenlemeyi önermek için gelemezdim. Bugün artık hiçbir ülkenin sorunlarını kendi başına çözemeyeceğini hepimiz çok iyi biliyoruz. Küreselleşmiş dünyanın bir gerçekliği bu. Artık şöyle diyebiliriz : "Ya hepimiz kurtuluruz ya da hepimiz batarız."

Marti: "İnsanlıktır benim anayurdumdur" demişti. Söylediği olağanüstü sözlerden birisidir bu. Böyle düşünmemiz gerekiyor. İnsanlıktır anayurdumuz!

Küba tarihindeki On Yıl Savaşı (Küba'nın ilk bağımsızlık savaşı) sırasında geçen, bir ispanyol subayı ile ilgili bir olayı anımsıyorum. İspanyol hükümeti, aşırı sağcı bir İspanyol'un anıtını tahrip etmekle suçladığı sekiz masum tıp öğrencisini

idam ettiğinde, bu subay bir infial ve protesto gösterisi olarak kılıcını kırmış ve şöyle haykırmıştı: "İnsanlık vatandan önce gelir."

Elbette insanlığın bazı bölgeleri anayurda daha yakındır. İnsanlığı düşündüğümüzde ilk aklımıza gelen Latin Amerikalı ve Karayipli kardeşlerimizdir. Sonra gezegenimizdeki diğer insanlar gelir. Marti'nin sözlerindeki prensibi, o kavramı öğrenmeliyiz. Sadece öğrenmekle kalmamalı, hissetmeli ve uygulamalıyız.

Latin Amerika ülkelerinin görevi hiç zaman yitirmeden birleşmek olmalıdır. Afrikalılar bunu yapmaya çalışıyorlar. Güneydoğu Asya'da ASEAN var ve ekonomik entegrasyonun başka biçimlerini tartışıyorlar. Avrupa bunu hızla yapıyor. Bu demektir ki, dünyanın değişik bölgelerinde bölgesel ve alt-bölgesel ittifaklar olacaktır.

Bolivar, Meksika'dan Arjantin'e kadar genişletilmiş bir federasyon hayal etmişti. Hepinizin çok iyi bildiği gibi, Kuzeydeki baylar Amphictyonic Kongre'sini sabote ettiler. Bolivar'ın Küba adasını kurtarmak ve böylece İspanyol karşı saldırısı riskini bertaraf etmek için Sucre komutasında bir sefer düzenlenmesi fikrine karşı çıktılar. Artık çok daha büyük bir gücün boyunduruğundan kurtulmuş olarak en kutsal görevimiz, bu yarım küredeki kardeşlerimizin çıkarları ve güvenliği için özgürlüğümüzü korumaktır.

Şurası açıktır ki aynı kültüre, aynı dile ve daha pek çok ortak şeye sahip olan bölgesel bir bütünlük olarak var olmak istiyorsak adım adım, ama hızlı adımlarla işbirliği ve entegrasyonun değişik biçimleri üzerinde çalışmalıyız. Avrupa bizim durumumuzda değildir. Aralarında nasıl anlaşıyorlar bilmiyorum. Ama Avrupa Birliği'ni gerçekleştirdiler ve daha geniş ölçekli bir ekonomik entegrasyona ve topyekün para birliğine doğru hızla ilerliyorlar. Biz neden böyle bir formülasyonu göz önüne almayalım? Neden her ülkede aynı dili, aynı kültürü, aynı inançları paylaşan ve damarlarında aynı karışık kan akan muazzam çoğunluğun birleşmesine ve entegrasyonuna yönelik eğilimleri cesaretlendirmeyelim? Da-

marlarımızda aynı karışık kanı taşımıyorsak ruhlarımızda taşımalıyız.

Ayacucho savaşında çarpışanlar kimlerdi? Caracas'tan, ovalardan, doğudan ve batıdan gelen Venezuelalılar, Kolombiyalılar, Perulular ve Ekvadorlular bir aradaydılar ve böyle başardılar. Arjantinlilerin ve Şilililerin unutulmaz işbirliği de vardı. En büyük günahımız yaklaşık 200 yıl sonra bunları kaybetmiş olmamız.

On bir yıl sonra Venezuela'nın bağımsızlık ilanının 200. yılını kutlayacağız; sonra da sırasıyla diğer ülkelerin. Neredeyse iki yüz yıl geçmiş! Ne yaptık bu iki yüz yılda; bölündük, parçalandık, Balkanlaştık. Yedi cücelerle baş etmek, hafif sıklet bile olsa bir boksörle baş etmekten daha kolaydır. Bizi komşu cüceler halinde bölerek kolaylıkla kontrol etmek istediler.

Birlik ihtiyacını sadece Güney Amerika için değil Orta Amerika ve Karayipler için de gündeme getiriyorum ve Venezuela'da yaşamakta olanlara bakarak bunun uygun an olduğunu düşünüyorum. Bizi bölmeye çalıştılar. Kuzeydeki büyük güç FTAA istiyor başka bir şey değil. Bir serbest ticaret anlaşması ve hızlı takip. Hızlı adım mı? Evet ben de bizim için hızlı takip öneriyorum; birleşmek için hızlı takip. Kuzeyin hızlı takibine Latin Amerika'nın cevabı Orta ve Güney'den hızlı takip olmalıdır.

Brezilya'yı desteklemeli ve cesaretlendirmeliyiz. İyi biliyoruz ki, ABD MERCOSUR'un varlığından rahatsızdır çünkü bu büyüyüp genişleyebilecek bir ittifakın embriyosudur. Bazı komşu ülkeler MERCOSUR'dan çok uzak değil. Bunu alt-bölgesel bir ittifak, bölgesel ittifaka giden bir adım olarak görüyoruz. Önce Güney Amerika, sonra da Orta Amerika ve Karayipleri kucaklamak için olabildiğince hızlı bir adım daha.

Ortak bir para biriminin yaratılmasından önce bu doğrultuda gerekli düzenlemelerin yapılmasının, ilişkilerin geliştirilmesinin ve kavramın olgunlaştırılmasının gerekliliğine inanıyoruz. Fiiliyatta şu anda yapılacak en iyi şeyin kavram-

ları ve fikirleri zenginleştirmek olduğuna inanıyoruz. Bu arada her ne pahasına olursa olsun, mevcut ekonomik düzenin yol açtığı tüm zorluklara ve dalgalanmalara rağmen, ulusal kurlarımızın yerine dolar kurunu geçirmekten kaçınmalıyız. Bu politik ve ekonomik olarak intihar etmek ve Latin Amerika'yı ABD'ye katmak demektir. Artık bağımsız devletler olmaktan vazgeçmek ve gelecek dünyanın oluşumunda rol almaktan feragat etmek demektir. Mevcut şartlarda birleşmek, bir araya gelmek ve güçlerimizi çoğaltmak mutlak zorunluluktur.

Karayip Havzası devletleri toplantısı Nisan ayında Dominik Cumhuriyeti'nde yapılacak. Hemen akabinde Avrupa Birliği ile Rio de Janeiro'da bir araya gelinecek. Avrupalılarla bazı ortak çıkarlarımız var. Tek bir kurun esaretinde yaşamaya karşı euro'nun rakip olarak ortaya çıkmasından memnunuz.

Birleşmiş Milletler'in güçlendirilmesi bir diğer vazgeçilmez gerekliliktir. Birleşmiş Milletler demokratikleştirilmelidir. Bütün üye ülkelerden oluşan Genel Kurul en yüksek otorite olarak kabul edilmeli ve bu konuma uygun fonksiyon yürütmelidir. Güvenlik Konseyi diktatoryası ve dolayısıyla bu kurul içindeki ABD diktası sona erdirilmelidir.

Eğer veto yetkisinin ortadan kaldırılması konusunda son sözü söyleyecek olanlar aynı zamanda veto yetkisine sahip olanlar olduğu için bu değişiklik gerçekleştirilemiyorsa, o zaman en azından bu ayrıcalığın paylaşılmasını ısrarla talep ediyoruz. Şu anda beş olan daimi üyelerin sayısı, son elli yılda meydana gelen değişimlerin ve BM üyeliği artışının paralelinde arttırılmalıdır. II.Dünya Savaşı sonrasında bağımsız devletler olarak ortaya çıkan çok sayıda ülkenin oluşturduğu Üçüncü Dünya, bu önemli BM organında eşit imtiyazlara sahip olmalıdır. Minimum sayı olarak Latin Amerika ve Karayipler'den iki, Afrika'dan iki ve Asya'nın az gelişmiş bölgelerinden iki ülkenin bu kurula katılması gerektiğini savunuyoruz. Eğer iki, yetersiz bulunursa söz konusu bölgelerden ba-

zılarının temsilci sayısı üçe çıkarılabilir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda muazzam bir çoğunluğa sahibiz ve bizi daha fazla görmezden gelemezler.

Başka gelişmiş ülkelerin de katılmasına itirazımız olmaz ama Güvenlik Konseyi'nde daimi üyelik sayısının arttırılmasında önceliğin, mevcut daimi üyelerle aynı haklara sahip olacak şekilde Latin Amerika, Karayipler ve diğer sözünü ettiğim bölgelere verilmesinde ısrarlıyız. Eğer bu olmazsa üç ayrı üyelik kategorisi olmaya devam edecek demektir: Veto yetkisi olan daimi üyeler, veto yetkisi olmayan daimi üyeler ve geçici üyeler. Mevcut statünün ayrıcalıklarını korumak ve potansiyel daimi üyelerin imtiyazlarını azaltmak amacıyla ABD söz konusu koşulun değişik bölgelerden iki ya da daha fazla temsilciye dönüşümlü olarak verilmesi fikrini ortaya attı ve böylece bu hayati reformu bir hiçe dönüştürdü.

Bu rahatsız edici veto ayrıcalığını düzene sokmak için bir başka yol da bunun uygulanması için gereken üye sayısının arttırılması olabilir. Yani temel kararların alınmasında Genel Kurul devreye girebilir. Bu daha demokratik ve adil olmaz mıydı?

Orada bu kavganın verilmesi gerekiyor. Bütün Üçüncü Dünya ülkeleri birleşmelidir. Bunu toplantılarda Afrikalılara, Karayiplilere, uluslararası kuruluşlardaki herkese ve her yerde, Birleşmiş Milletlerde, Bağlantısız Ülkeler Hareketi'nde, Lome toplantılarında, 77'ler Grubu'nda anlatıyoruz. Ortak çıkarları olan, ilerlemek ve gelişmek isteyen çok sayıda ülkeyiz; hemen hemen bütün uluslararası kuruluşlarda ezici çoğunluğu oluşturuyoruz ve emin olun geleceğimize sahip çıkma yolunda ilerliyoruz. Çalışmalı, ikna etmeli, savaşmalı ve azimli olmalıyız. Asla cesaretimizi yitirmemeliyiz.

Kuzeydekiler sürekli olarak bizi bölmenin yollarını arıyorlar. Size Latin Amerika ile ilgili dört örnek vereceğim.

Bazı ekonomik başarılar gerçekleştirmiş olan ama bizce halen arzuladığımız geniş ölçekli bölgesel entegrasyonun bir nüvesi olan MERCOSUR'dan hoşlanmıyorlar ve hiç istemiyorlar. Peki ne icat ediyorlar? Pek çok şey. Mesela, Guadala-

jara'daki ilk İbero-Amerikan zirvesine tepki olarak, Küba'yı katmadıkları o yarım küre toplantılarını organize ediyorlar.

Güvenlik Konseyi'nde daimi üye olarak Latin Amerika'dan tek ülke katılması fikrini icat ediyorlar ve böylece bölgemizdeki önemli ülkelerin karşı karşıya gelmesini amaçlıyorlar. Sonra hemen bu pozisyonun Brezilya, Arjantin ve Meksika arasında dönüşümlü olması ve tabi veto yetkisi olmaması fikrini ortaya atıyorlar. Sonra Arjantin için stratejik ortak diye özel bir kategori yaratıyorlar. Böylece, özellikle MERCOSUR gelişirken birleşmesi ve yakın işbirliği içine girmesi gereken kardeş komşu ülkelerin arasına güvensizlik ve huzursuzluk tohumları ekiyorlar.

Makyavelist bir kararla bölgedeki ülkelere sofistike silahların satışını serbest bırakıyorlar ve böylece bu ülkelerin arasında yüksek maliyetli, yıkıcı ve gereksiz bir silahlanma yarışının başlamasını hedefliyorlar. Artık soğuk savaş ve Sovyetler Birliği hayaleti kalmamışken ve de güvenliğe yönelik dış tehdit unsuru olarak ABD'nin kendisi kalmışken bu silahlar niye? Bu silahlar aramızdaki birlik, işbirliği, entegrasyon, ilerleme ve barışa katkıda bulunabilir mi? Gözlerimizi açıp bu politikanın ardındaki jeo-stratejik amaçları görmemiz için daha fazla ne olması gerekiyor?

Bizim küçük ülkemizi her yerden dışlamaya çalıştılar ama başaramadılar. İbero-Amerikan zirvesine katılıyoruz. Karayip Devletleri Birliği üyesiyiz. Latin Amerika Ekonomik Sistemi'ne dahiliz ve Latin Amerika Entegrasyon Birliği içinde yer alıyoruz. Karayip Topluluğu (CARICOM) ile mükemmel ilişkilerimiz var. Rio'da toplanacak olan Avrupa Birliği, Latin Amerika ve Karayipler zirvesine katılacağız. Lome Konvansiyonu ülkelerinin arasına gözlemci olarak kabul edildik. 77'ler Grubu'nun aktif üyesiyiz ve Bağlantısızlar Hareketi'nin kurucu üyesi olarak özel bir yerimiz var. DTÖ'ne dahiliz ve tabi ki, büyük bir forum ve kurum olan ve demokratikleşirse adil ve insani bir küreselleşmenin temel direği olacak olan Birleşmiş Milletler'deyiz.

Orada ne yapıyoruz? Konuşuyoruz, açıklıyoruz, insanlı-

ğın büyük çoğunluğunu ilgilendiren problemleri dile getiriyoruz. Afrika, Asya, Latin Amerika ve diğer bölgelerde, sorunları enerjik bir biçimde gündeme getirmek isteyen ama Küba ile aynı imkanlara sahip olmayan kardeş ülkeler var. Bütün uluslararası finans kuruluşlarından dışlanmış, abluka altına alınmış, ekonomik savaşa maruz kalmış ve dolayısıyla bu tarz misillemelere bağışıklık kazanmış ve kırk yıllık uzun ve zorlu mücadelede güçlenmiş olarak, istediğimizi söylemek ve yapmak konusunda mutlak özgürlüğe sahibiz. Halbuki onlar belki Dünya Bankası'ndan veya Inter-Amerikan Bankası'ndan veya başka bir bölgesel bankadan acilen kredi bekliyorlar, yahut bir ihracat kredisi için IMF ile pazarlık yapıyorlar. Bunlar ülkelerin hareket imkanlarını kısıtlamak için ABD'nin kullandığı mekanizmalardır. İşte bu yüzden Küba sık sık bu görevi üstleniyor.

Her şeye rağmen yoksul dünyamızda cesaretli insanlar da var; örneğin Birleşmiş Milletlerde Küba'nın ablukaya karşı girişimi 2'ye karşı 157 destek oyu aldı. Bunun için yedi yıl uğraştık. İlk seferinde lehte 55 oy, aleyhte 4-5 oy vardı; gerisi oylamaya katılmamıştı. Kim Yankilerle ters düşmeyi göze alabilir ki? Zira oylama el kaldırarak yapılıyor.

Fakat insanlar korkularından kurtuluyorlar ve onun yerini onur alıyor. Bir sonraki yıl lehte oylar altmışı geçti; sonra yetmişi ve sonra da yüzü. Şimdi artık ikiye karşı neredeyse 160 ülkenin desteğini aldık. Sonunda bu insanlık dışı, zalim ve sınırsız eylemi ABD'den başka destekleyen ülke kalmayacak ve belki ABD'nin de Küba'yı desteklemek için oy vereceği bir gün gelecek.

İlerliyoruz, mesafe kaydediyoruz. İnsanlar içsel ve içgüdüsel olarak çoğunlukla iftiraya maruz kaldığımızı biliyorlar. Ayrıca onları tanıyorlar; çünkü, dünyanın her yerinde insanları hor görüyorlar, nefret ve bencillik tohumları ekiyorlar. İnsanlar onları tanıyorlar. Aşağılamayı saklamak zordur ve Üçüncü Dünya ülkeleri sürekli bu küstahlığa ve aşağılamaya maruz kalıyorlar.

ABD yönetimlerinin ablukaları, bitmek bilmeyen saldırı-

ları ve tecrit politikaları bize bütün gücümüzle mücadele etme olanağını ve dünyadaki her forumda uzlaşmasız konuşma özgürlüğünü sağladı.

Açıkladığım bu nedenlerden dolayı bir takım ülkelerin sempatisini kazanmış olabiliriz. Günümüzde gericiliğin ve adaletsizliğin kalelerine karşı gerçekleri, sadece gerçekleri söylemeye devam edeceğiz; abluka olsun olmasın. Hiç kimse bir gün abluka kaldırıldığında Küba'nın kırk yıldır yaptığı samimi ve dürüst konuşmalardan vazgeçeceği hayaline kapılmasın. Bu tarihsel bir görevdir.

Kurtarıcı Bolivar: Tarihteki Büyük İnsanların En Büyüğü

Müsaade edin, birkaç dakikaya kadar bitireceğim. Unutmayın ben misafirim ve burada sizlerin, üniversite öğrencilerinin önündeyim. Samimi olarak hayranlık duyduğum ve derinden sevdiğim ülkenizdeyim. Size yağ çekmiyorum. Her zaman tarihten hoşlanmışımdır. İlk öğrendiğim konu kesinlikle tarih oldu zira ilk öğretime başladığımda bana ilk iş olarak kutsal tarihin kitabını verdiler ve o zaman öğrendiklerimin bir kısmını hâlâ hatırlıyorum. Tabi ki, Nuh'u, Exodus'u, savaşları ve Kızıl Deniz'in açılmasını filan öğrendim. Dinlere gerçekten saygı duyuyorum ve herkesin inançlarına saygı duymanın temel görevlerden biri olduğunu düşünüyorum.

Zaman zaman dünya ve evren üzerine teolojik tartışmalar da yaparım. Papa'nın Küba'yı ziyareti sırasında bazı çok zeki teologlarla tanışma fırsatını elde ettim ve onları soru yağmuruna tuttum. Onlara, inancın dogma veya inanç meseleleri üzerine sorular yöneltmedim; bunun yerine uzay, evren ve bunların oluşum teorileri, başka gezegenlerde hayat olma ihtimali gibi çok ciddi konularda sorular sordum. Ciddiyet ve saygıyı elden bırakmazsan her konuda konuşabilir ve yine saygı temelinde her soruyu sorabilir ve hatta şaka yapabilirsin.

Her neyse, işte buradayım ve Venezuela hakkında bir şeyler söylemem gerekiyor, değil mi? Sonra "Venezuela'ya geldi ve bizimle ilgili hiçbir şey söylemedi" demeyin.

Bu ülkeyi çok sevdiğimi söyleyerek başlamıştım. Sonra da tarihe, evrensel tarihe, savaşların ve devrimlerin tarihine, Küba'nın tarihine, Latin Amerika'nın tarihine ve özellikle Venezuela'nın tarihine duyduğum sevgiyi anlatmıştım. Bu nedenle kendimi Bolivar'ın hayatı ve fikirleri ile bu kadar çok özdeşleştiriyorum.

Talihin işine bakın ki, Venezuela bu yarım kürenin bağımsızlığını kazanmak için en çok savaşmak durumunda kalan ülke oldu. Her şey burada başladı ve Miranda gibi efsanevi bir öncüye sahipsiniz. Fransız Devrimi sırasında Fransız bölgesinin işgaline karşı bir Fransız ordusunu yönetti, Birleşik Devletler'de o ülkenin bağımsızlığı için savaştı. Miranda'nın yaşamı ile ilgili zengin bir kitap koleksiyonum var ama tabi hepsini okuyamadım. Dolayısıyla, Venezuelalıların Latin Amerika'nın bağımsızlığının atası Miranda'sı ve sonra da benim için tarihteki büyük insanların içinde en büyüğü olan Kurtarıcı Bolivar'ı var. (Dinleyicilerden "Fidel de var" sesleri)

Lütfen beni kırk bininci sıraya koyun. Marti'nin aklıma kazınmış sözlerinden birini hatırlıyorum: "Dünyadaki tüm şan şöhret tek bir mısır tanesine sığabilir". Önemli tarihsel olaylarda bireyin rolü çok tartışılan ve hatta kabul edilen bir konudur. Marti'nin sözlerinde özellikle hoşuma giden, insanlığın muazzam büyüklüğü, önemi ve evrenin ölçülemez büyüklüğü ile kıyaslandığında insanın önemsizliği fikri boşlukta bir toz zerresi olduğumuz gerçeğidir. Yine de bu gerçeklik insanın büyüklüğünü hiçbir şekilde azaltmaz. Tam tersine, Bolivar gibi kafasında fikirler ve soylu ideallerle dolu bir evren taşıyan insanları daha da büyütür. Bu nedenle Bolivar'a böylesine hayranım. Bu yüzden muazzam işler yaptığını düşünüyorum. Ülkeler zapteden veya imparatorluklar kuran ve bunlarla şöhret kazananlardan değildi o. Bolivar, ülkeler yarattı, ulusları özgürleştirdi, imparatorlukları parçaladı. Ayrıca parlak bir asker, seçkin bir düşünür ve bir peygamberdi.

Bugün O'nun yapmak istediklerini yapmaya çalışıyoruz. Çağımıza ve türümüze yakışan aynı birlik idealiyle, insanoğlunun birleşik, kardeş, adil ve özgür bir dünyada yaşaması amacıyla halklarımızı birleştirmeye çalışıyoruz. Kıtamızın beyaz, siyah, yerli ve melez halklarıyla O'nun yapmak istediği de buydu.

İşte özel bir hayranlık, saygı ve sevgi duyduğumuz bu ülkedeyiz. Buraya kırk yıl önce geldiğimde derin bir minnettarlıkla hislerimi ifade etmiştim çünkü başka hiçbir yerde öylesine ilgi ve coşkuyla karşılanmamıştım.

Tüm Düşündüklerimi, Her Şeyi, Meydan Okurcasına Söylemenin Keyfi

Sizinle burada konuşan bu kişinin, halkın sosyalizm lafını bile duymak istemedikleri bir ülkede gerçekleşen devrimci süreci yaşamış olmaktan dolayı biraz politik deneyim biriktirme fırsatı ve ayrıcalığı oldu. Halk derken büyük çoğunluğu kastediyorum. Aynı çoğunluk Devrimi, liderlerini ve isyan ordusunu destekledi ama korktukları hayaletler vardı. Pavlov'un meşhur köpeğine yaptığını ABD de büyük çoğunluğumuza ve kim bilir kaç milyon Latin Amerikalıya yaptı ve şartlı refleks yarattı.

Yokluk ve yoksulluğa karşı çok mücadele etmek zorunda kaldık. Çok azla çok şey yapmasını öğrenmek zorunda kaldık. İyi ve kötü zamanlarımız oldu. İyi zamanlarımız, sosyalist blok ve Sovyetler Birliği ile ticaret anlaşmaları yaparak ihraç ürünlerimize hakkaniyetli bedeller talep ettiğimiz dönemlerdi. Zira beş yıllık ticaret anlaşması döneminde, onların ihraç ürünlerinin fiyatları artarken bizim ürünlerimizin fiyatları sabit kalmıştı. Dolayısıyla beş yıllık anlaşma döneminin sonunda satın alma gücümüz gerilemişti. Karşılıklı değişim önerisi getirdik; yani, onların bize ihraç ettikleri ürünlerin fiyatı arttığında bizim de onlara ihraç ettiğimiz ürünlerin fiyatları otomatik olarak artacaktı.

Gerçekte Sovyetler, Küba'ya büyük sempati ile yaklaştı ve devrimimize büyük hayranlık duydu. Onca yıl sonra

ABD'nin yanı başındaki bu minik ülkenin o süper güce hâlâ kafa tutuyor olduğunu görmek onlar için çok şaşırtıcıydı. Böyle bir ihtimali hiç ummamışlardı ve kimseye de bu yönde tavsiyede bulunmazlardı. Çok şükür biz asla kimsenin tavsiyesini almamıştık ve Marx, Engels, Lenin ve diğer teorisyenlerin neredeyse bütün yazdıklarını okumuştuk. İnançlı Marksistler, sosyalistlerdik.

Genç insanlara özgü o ateş ve kör tutkuyla o kitaplardan öğrendiğim temel ilkelere başvurdum ve onlar bana içinde yaşadığım toplumu anlamamda yardımcı oldular. O zamana kadar ikna edici bir açıklama bulmakta zorluk çektiğim karmaşık durumlardı bunlar. Marx ve Engels'in üzerinde çok uzun zaman uğraşarak yazdıkları Komünist Manifesto beni müthiş etkiledi, zira hayatımda ilk kez daha önce fark etmemiş olduğum bazı gerçekleri gördüm.

Ondan önce, bir çeşit ütopik komünisttim. Hukuk Fakültesi'nde siyasi iktisat dersinde okuttukları 900 sayfalık devasa bir kitaptan kendi sonuçlarımı çıkarmaya başlamış ve sonuçta ütopik komünist olmuştum. Kapitalizmin fikirlerini temel alan fakat diğer disiplinlerden de kısaca bahseden ve çözümleyen bir siyasi iktisat dersiydi. İkinci dönemde konuya daha fazla ilgi duymaya başladım ve rasyonel görüşler temelinde ütopik komünist oldum. Böyle isimlendiriyorum çünkü doktrinimin ne bilimsel ne de tarihsel bir temeli vardı. Cizvit okulundan yeni mezun olmuş bir öğrencinin iyi niyetlerine dayanıyordu. Bu İspanyol Cizvitlere, şimdiki görüşlerimin çok uzağında olsalar da öğrettikleri ve hayatımda bana yardımcı olan kimi şeylerden; öğrencilere aşıladıkları güçlü olmak, mizah duygusuna sahip olmak, belirli etik kurallara göre davranmak gibi şeylerden dolayı müteşekkirim.

O okuldan bir sporcu, kâşif ve dağcı olarak mezun oldum. Politikaya ilgisiz biri olarak Havana Üniversitesi'ne girdim. Hayatımın o döneminde bir devrimci eğitmenim olsaydı bana ne kadar yararlı olurdu.

İşte artan sadakat ve coşkuyla koruduğum ve sürdürdüğüm görüşlerime böyle ulaştım. Belki şimdi biraz daha tec-

rübe ve bilgi sahibiyim, belki de Marx'ın zamanında var olmayan yeni sorunlarla ilgilenme fırsatını buldum.

Mesela *çevre* kelimesi Karl Marx'ın hayatı boyunca, nüfusun geometrik olarak arttığını ve bu kadar insana yetecek yiyecek bulunamayacağını söyleyen Malthus dışında muhtemelen kimse tarafından kullanılmamıştır. Bu anlamda günümüz sosyologlarının öncüsü sayılabilir ama ekonomi ve ücretler konusundaki görüşlerine katılmamız mümkün değildir.

Netice olarak, kırk yıl önce bu üniversiteye geldiğimde ya da Granma'dan çıkıp Moncada kışlasına saldırdığımda neysem yine oyum. Devrimci yaşamım boyunca bulunabilecek maceralı sayfalara rağmen daima makul ve duyarlı olmaya çalıştığımı söyleyebilirim. Belki duyarlıdan daha çok makul.

Küba devrimini kavramlaştırır ve geliştirirken Marti'nin söylediklerini izledik. Çarpışmada ölmeden hemen önce mücadelesinin anti-emperyalist amacını şöyle aktarmıştı: "Sessizce ve bir parça dolaylı olmalı zira belirli amaçları başarmak gizlemeyi gerektirebilir. Eğer ne oldukları ilan edilirse, hedefe ulaşmanın önüne çıkarılacak engeller çoğalacaktır."

İhtiyatlıydım ama olmam gerektiği kadar değil; çünkü, önüme gelene Marx'ın fikirlerini ve sınıflı toplumu anlatıyordum. Bu yüzden, üniversiteye girer girmez katıldığım ve yozlaşmaya karşı yürüttüğü mücadelede sloganı "Paraya karşı Saygınlık" olan halk hareketinde beni komünist olarak görmeye başlamışlardı. Üniversitenin bitimine yakın artık ütopik bir komünist değil, kendi bildiği gibi davranan atipik bir komünist olmuştum. Kendime ülkemin içinde bulunduğu durumun gerçekçi bir analizini temel almıştım.

McCarthy'cilik dönemleriydi. Küba'nın Marksist partisi Sosyalist Halk Partisi tamamen tecrit edilmiş durumdaydı. Bununla birlikte, benim içinde bulunduğum, şimdi Küba Halk Partisi adını taşıyan hareketin bünyesinde sınıf güdüsüne sahip ama sınıf bilincinden yoksun büyük bir kitle vardı. Köylüler, işçiler, meslek sahipleri, orta sınıftan insanlar; iyi, dürüst ve potansiyel olarak devrimci insanlar. Çok kariz-

matik bir insan olan kurucusu ve lideri ne yazık ki 1952 hükümet darbesinden birkaç ay önce intihar etti. O hareketin genç üyeleri daha sonra bizim hareketimizin önemli bir parçasını oluşturdular.

O politik örgütün üyesiydim ve genellikle olduğu üzere hareketin kontrolü zenginlerin eline geçmeye başlamıştı. Kaçınılmaz görünen seçim zaferinden sonra neler olacağını ezbere biliyordum. Bu arada benim de ABD'ye rağmen Küba'da nelerin, nasıl yapılabileceğine dair bazı fikirlerim oluşmuştu. O kitlelerin devrimci bir yola yönlendirilmesi gerekiyordu. İzlediğimiz taktik bu oldu. Elbette Marx, Engels ve Lenin'in kitaplarını okuyorduk.

Moncada kışlasına saldırdığımızda, arkamızda Lenin'in kitaplarından birini bırakmıştık ve mahkemede Batista rejiminin ilk propaganda malzemesi, bunun yeni alaşağı edilmiş hükümetin yozlaşmış üyelerinin bir komplosu olduğu ve bizlerin onların parasıyla tutulmuş komünistler olduğumuzdu. Bu iki kategori nasıl bir araya geliyorsa...

Mahkemede savunmamı kendim yaptım. İyi bir avukat olduğumu düşündüğümden değil, o anda kendimi en iyi kendimin savunabileceğini düşündüm. Cüppemi giydim ve avukatların arasında yerimi aldım. Ceza davası değil siyasi bir davaydı. Derdim beraat etmek değil görüşlerimizi yaymaktı. Düzinelerce yoldaşımızı öldüren ve mahkemede tanık olarak bulunan katilleri sorguladım ve davayı onlara karşı döndürdüm. Bu yüzden ertesi gün beni oradan çıkarıp uzaklaştırdılar ve hasta olduğumu açıkladılar.

Gerçekte benden sonsuza dek kurtulmak istiyorlardı ama niye kendilerini tuttuklarını gayet iyi biliyordum. Bütün bu insanları tanıyor ve psikolojilerini iyi biliyordum. İşledikleri bütün o cinayetlerin halkta yarattığı tepki yüzünden böyle davranıyorlardı. Biraz da şanslıydım. Her neyse, başlarda beni sorgularken Lenin'in kitabı ortaya çıktı. İçlerinden biri kitabı aldı "Sizde Lenin'in kitabı var" dedi.

Kim olduğumuzu açıklıyorduk : Marti'nin izinden gidenler. Gerçek buydu ve alaşağı ettikleri o yozlaşmış hükümetle

alakamız yoktu, amaçlarımız şunlar şunlardı. Bu arada Marksizm-Leninizm'le ilgili hiçbir şey söylemedik, söylememiz de gerekmiyordu. Söylememiz gerekenleri söylemiştik ama bu Lenin'in kitabı meselesi mahkemede gündeme gelince canım sıkıldı ve şunları söyledim: "Evet o kitap bize aittir. Lenin'in kitaplarını ve diğer sosyalist kitapları okuyoruz ve bunları okumayanlar cahildir." Hakime ve mahkemede hazır bulunanlara söylediklerim bunlar oldu. "Dinleyin, o kitabı oraya birileri koymuş..." diyecek değildik.

Mahkemede yaptığım savunmada programımızı da ortaya koymuş olduk. Bu yüzden o zamanlar bizim ne düşündüğümüzü bilmeyenler, bilmek istemeyenlerdi. Tek başıma kendimi savunduğum "Tarih Beni Haklı Çıkaracak" başlıklı konuşmayı dikkate almamaya çalıştılar. Zira daha önce söylediğim gibi beni uzaklaştırmışlardı ve hasta olduğumu duyurmuşlardı. Diğerlerini yargıladılar, beni de yargılanmam için bir hastaneye gönderdiler ve küçük bir koğuşta yargıladılar. Aslında tam anlamıyla hastaneye kaldırmamış, bir tecrit hücresine koymuşlardı. Hastanede küçük bir koğuşu mahkeme salonu haline getirdiler ve hakimler ve bazı askeri şahıslar bu koğuşa doluştular. Beni bu şekilde yargıladılar ve ben de tüm düşündüklerimi, her şeyi meydan okuyarak söylemenin keyfini çıkardım.

Siyasi görüşlerimizi neden çıkarsayamadılar, merak ediyorum; zira, her şey ortadaydı. Bir sosyalist hükümet programı idi ortalıktaki ama bir yandan henüz şartların olgunlaşmadığını biliyorduk. Uygun zaman ve aşama gelecekti. Birçok sosyal ve ekonomik konunun yanında toprak reformundan da bahsediyorduk. Çok parası olanların elde ettikleri kârların ...artık-değer sözünü kullanmadan... ülkenin kalkınması için sarf edilmesi gerektiğini ve bunun sorumluluğunun hükümette olduğunu söylüyorduk.

Sonradan düşündüğümde, gerçek bir devrimden etkilenecek pek çok kişinin bize inanmamış oldukları sonucuna varıyorum. Çünkü 57 yıllık Yanki yeni-sömürgeciliği dönemi boyunca bir çok ilerici, devrimci program gündeme gelmişti. Hâkim sınıflar bizim programımızın gerçekleşebileceğine

veya ABD'nin buna izin verceğine asla inanmadılar. İlgilenmediler bile. Dahası komik buldular. Önünde sonunda bütün programlar terk edilir ve insanlar yozlaşırdı çünkü. Muhtemelen "Evet bu romantik gençlerin hayalleri çok hoş, çok güzel ama kimin umurunda" demişlerdir.

Batista'dan hoşlanmıyorlardı. Batista'nın zalim ve çürümüş rejimine karşı cephe savaşına hayranlık duyuyorlardı ama muhtemelen o deklarasyonun ardındaki fikirleri küçümsediler. Halbuki o düşünceler daha sonra gerçekleştirdiklerimizin ve bugün düşündüklerimizin temelini oluşturuyorlardı. Bir farkla: Yılların tecrübesi bütün o problemler hakkındaki bilgilerimizi ve algılamalarımızı daha da zenginleştirdi.

Yokluk Zamanlarında Çok Şey Öğrenilir

Özellikle son on yılda, uzun bir devrimci sürecin, çetin deneyiminden geçtik; çok zor şartlarda dev güçlerle karşı karşıya geldik. Size gerçeği söylüyorum: İmkansız görüneni başardık. Neredeyse mucize yaratıldığını söyleyebilirim. Her seferinde ABD'nin öfkeli ve küstah muhalefetine rağmen söz verilen bütün yasalar uygulamaya kondu. Maruz kaldığımız her saldırganlık ve darbe, sürecin radikalleşmesine yol açtı.

Bugüne kadar sürdürdüğümüz uzun mücadele işte böyle başladı. Ülkemizdeki güçler kutuplaştı. Neyse ki, ezici çoğunluk devrimden yanaydı. Yüzde 10'luk bir azınlık ise karşıydı. Dolayısıyla, bugüne kadar gelen süreçte her zaman büyük destek ve konsensus var oldu. Mevcut önyargıların yıkılması, fikirlerin yaygınlaştırılması ve bir bilinç yaratılması için büyük çaba harcadık.

Irk ayrımı ile ilgili ilk konuşmamı hatırlıyorum. Üç kez televizyona çıkmak zorunda kalmıştım. Kuzey komşularımızdan bize taşınan ön yargıların sandığımızdan çok daha derinlere kök salmış olduğunu görmek benim için çok şaşırtıcı olmuştu. Bazı klüpler ve hatta bazı plajlar beyazlar içindi; başka kimse gidemiyordu. Başkentte neredeyse bütün plajlar beyazlara ayrılmıştı. Hatta parklar ve gezinti yerleri

bile deri rengine göre bölümlere ayrılmıştı. İlk günden itibaren bütün plajları herkese açtık ve her yerde ayrımcılığı yasakladık. Ayrımcı adaletsizliğin devrimle bağdaşır bir yanı yoktur.

Bir gün konuşmamda bunları açıkladım. Ne tepkiler, ne dedikodular ve ne yalanlar ortaya atıldı! Beyaz erkekleri siyah kadınlarla ve beyaz kadınları siyah erkeklerle evlenmeye zorlayacağımızı söylediler. Tıpkı çocukları ailelerinin ellerinden alacağımız yalanı gibi. Bir kez daha televizyona çıkmak zorunda kaldım ve bütün bu dedikoduları ve uydurmaları yanıtladım; meseleyi bir kez daha anlattım. Irkçı bir kültürün eseri olan bu aşağılayıcı, zalim önyargıyı silmek çok zor oldu.

Bir başka ifadeyle o yıllarda kendimizi insanları bilinçlendirmeye ve dış istila tehditlerine, kirli savaşa, suikast girişimlerine ve sabotajlara karşı savunmaya hasrettik. Bir zaman ülkemizin her şehrinde ABD tarafından donatılan ve desteklenen haydut çeteleri oluştu. Fakat onlara hiç fırsat tanımadık. Kazanmak için en ufak bir şansları yoktu. Gayrınizâmi savaş tecrübelerimiz henüz çok yeniydi. Dışardan lojistik destek alan bu tür çeteleri tümüyle bertaraf eden çok az devrimci ülkeden biriyiz. Zamanımızın büyük bölümünü bu işe harcadık.

Bir zaman geldi, şeker üretimimiz patladı; neredeyse iki katma çıktı. Fiyatlar iyiydi; makine ve ekipman aldık ve altyapıyı inşa etmeye başladık. Endüstriye ve tarıma yatırım yaptık. Nüfusun yüzde 95'ine elektrik götürüldü.

Çok şey öğrendik. Bolluk zamanlarında fazla bir şey öğrenmezsiniz ama yokluk, gerçek yokluk zamanlarında çok şey öğrenirsiniz. Bizi başarılı kılan şeyleri ekonomik, sosyal ve bahsettiğim diğer alanlarda gerçekleştirdik.

Ülkemiz eğitimde ve kişi başına düşen öğretmen sayısında da ilk sırada yer almaktadır. Yakın zamanda UNESCO'nun ödüllendirici bir raporu yayımlandı. On dört Latin Amerika ülkesinde, 54 bin üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri arasında dil ve matematik bilgilerini ölçmek amacıyla

bir araştırma gerçekleştirildi. Küba açık arayla birinci geldi; Latin Amerika ortalamasının iki katına ulaştı.

Çok sayıda öğretmenimiz var ve her geçen yıl bilgi ve tecrübeleri daha da artıyor; tıpkı doktorlar gibi. Aynı durum, bazıları öne çıkmakla birlikte bütün meslekler için geçerlidir. Gayrı safi hasıladan bilime ayırdığımız pay, Latin Amerika'nın pek çok gelişmiş ülkesinde olduğundan daha fazladır. Pek çok şey başardık ve temel olarak insan sermayesine yatırım yaptık.

İnsanlar her şeye sahipler. Sistemi değiştirdik fakat yönetim ve denetim konularını pek öğrenemedik. Bazı idealistçe hatalarımız da oldu. Bazıları Küba'nın "yoksulluğu toplumsallaştırdığını" söyledi. Onlara cevabımız: "Evet yoksulluğu toplumsallaştırmak, zaten yetersiz olan zenginlikleri çok küçük bir azınlığa verip,halkın geri kalanına hiçbir şey bırakmamaktan iyidir".

Elimizde olanı mümkün olduğunca eşit dağıtmaya her zamankinden daha çok zorunluyuz. Bununla birlikte, şimdilerde bizim ülkemizde de bazı ayrıcalıklar bulunuyor. Kaçınılmaz nedenlerle: Aile yardımları, turizm, ekonominin bazı alanlarının yabancı yatırımlara açılması gibi. Bunlar politik ve ideolojik alanlarda işimizi çok zorlaştırıyor çünkü paranın gücü çok fazla; bunu yok saymak mümkün değil.

Bütün bunlara karşı mücadele etmek durumundayız. Öte yandan şu sonuca vardık: Bir cam fanusun içinde yaşamak saf kalmayı sağlayabilir ama tümüyle steril şartlarda yaşayanlar, dışarıya çıktıklarında bakterilere, sivrisineklere, parazitlere karşı savunmasız kalırlar. Tıpkı İspanyollarla gelen birçok bakteri, parazit ve virüsün çok sayıda yerlinin ölümüne neden olması gibi. Zira bağışık değillerdi. O yüzden, bir çok problemle mevcut koşullar altında uğraşmak zorundayız.

Eğer Küba Devrimi bugünlerdeki şartlarda gerçekleşseydi ayakta kalamazdı. Devrim, hesaplandığı için değil, ender bir tarihsel rastlantı sonucu II. Dünya Savaşının bitiminden 14 yıl sonra, iki kutuplu bir dünyada gerçekleşti. Tek bir

Sovyet vatandaşını tanımadığımız gibi, mücadelemizi ve Devrimi yürütebilmek için Sovyetlerden tek bir mermi bile almadık. Zaferden sonra da kimsenin politik tavsiyelerini kendimize rehber edinmedik; kimse de buna teşebbüs etmedi. Biz, Latin Amerikalılar, ne yapacağımızın söylenmesinden hoşlanmayız.

O dönemde güçlü bir kutup daha vardı ve biz de büyük bir sosyal devrim sonucu ortaya çıkmış olan bu kutba demir attık. O kutup, petrolü ve diğer hayati ihtiyaç maddelerini kesen, bizden yaptığı şeker ithalatını azaltan ve yaptığımız toprak reformundan sonra tamamen sıfırlayan canavara karşı ayakta durmamıza yardım etti.

Sovyetler bize petrol sattı. Dünya fiyatlarıyla; karşılığı şekerle ödenmek üzere ve şekerin dünya fiyatlarıyla elbette. Şekerimizi SSCB'ye ihraç ettik ve karşılığında petrol, ham maddeler, gıda ve daha pek çok şey aldık. Bu da bize, insanları bilinçlendirmek, görüşlerimizi yaygınlaştırmak ve yeni bir politik kültür yaratabilmemiz için gereken zamanı sağladı. Bize zaman kazandırdı! Daha zor dönemlere dayanabilmek için gereken kuvveti toplamamıza yetecek zamanı kazandırdı.

Daha önce sözünü ettiğim bütün o enternasyonalist pratikler de bizi güçlendirdi.

Bu kadar zor koşullara maruz kalan başka bir ülke olduğunu sanmıyorum. Başka bir ülkenin dayanabileceğini de sanmıyorum. Birkaç tane olabilir. Vietnam aklıma geliyor. Bir de sanırım Çinliler.

Özel karakteristikleri ve koşulları olan halklar vardır; bunların kökleri kendi kültürlerinin derinliklerindedir, atalarından miras kalmıştır. Bunlar o halklara muazzam bir direnme gücü sağlar. Bizim durumumuzda ise bize düşman olan dünyadan miras kalan bir kültür oldu. Tümüyle düşman rejimlerle kuşatılmıştık. Yürütülen düşmanca kampanyalar, abluka ve her türden ekonomik baskı devrimci görevlerimizi son derece güçleştirdi. Altı yılımızı güçlü komşumuzun kirli savaş taktiklerini uygulamakla görevli haydutlarla

savaşmaya harcadık. Uzun yıllar teröristlerle mücadele, suikast girişimleri... Daha ne söyleyebilirim. Şu an burada bulunuyor olmam, hayatın kaçınılmaz ve doğal sona eriş sürecini hızlandırmaya çalışanların başarısızlığının ve yenilgisinin bir kanıtıdır.

"Fikirleri Öldüremezsiniz, Fikirleri Öldüremezsiniz"

Moncada askeri garnizonuna saldırdıktan birkaç gün sonra, Santiago de Cuba yakınlarındaki ormanda, sabahın erken saatlerinde beni yakalayan teğmenin sözlerini tekrarlıyorum. Bir hata yapmıştık. Her zaman bir hata olur. Yerde, köklerin, kayaların üzerinde uyumaktan usanmıştık; bu yüzden palmiye yapraklarıyla kaplı bir devriye kulübesinde uyuduk ve göğsümüze çevrilmiş tüfeklerle uyandık. Siyah bir teğmen ve bizim kim olduğumuzu bilmeyen bir grup kana susamış asker. Bizi tanımamışlardı. İlk anda tanımadılar. İsimlerimizi sordular. Onlara başka bir isim söyledim. İhtiyat mı desem, cinlik mi? Muhtemelen bir önsezi veya içgüdü. Sizi temin ederim korkmadım. Hayatta öyle anlar vardır ki, ölümle yüz yüze gelindiğinde onurunuz, gururunuz, saygınlığınız ağır basar.

Onlara adımı söyleseydim, orada öldürülürdüm. Anında o küçük grubu yok ederlerdi. Birkaç dakika sonra civarda bazı silahlar buldular. Bunlar, mücadeleye devam edemeyecek durumdaki bazı yoldaşların geride bıraktıkları silahlardı. Bazıları yaralanmıştı ve onların şehre geri dönmesine karar vermiştik. Sadece üç kişi kalmıştık, sadece üç silahlı yoldaş; ve anlattığım şekilde yakalandık.

Fakat o teğmen inanılmazdı! Bu hikayeyi daha önce hiç bu kadar ayrıntılı anlatmadım. Bu teğmen, askerleri yatıştırmaya çalışıyor ama çok zorlanıyordu. Çevreyi ararken diğer yoldaşların silahlarını bulunca çılgına döndüler. Tüfekleri üzerimize doğrultulmuş halde bizi bağladılar. Teğmen askerleri sakinleştirmeye çalışıyor ve alçak sesle "Fikirleri öldüremezsiniz, fikirleri öldüremezsiniz" diyordu. Bu adamı böyle konuşturan neydi?

Orta yaşlı bir adamdı. Üniversitede bazı derslere devam etmişti. Düşüncesini ifade etmek istiyor ve alçak sesle, sanki kendi kendine konuşur gibi "Fikirleri öldüremezsiniz" diye tekrarlıyordu. Bu adamı ve davranışını gördükten sonra, öfkeli askerlerin ateş açmasını güçlükle engellemeye çalıştığı kritik bir anda ayağa kalktım ve: "Lieutenanto, bu eylemin komutanı benim. Şövalyece davranışınızı gördükten sonra sizi kandıramam. Kimi yakaladığınızı bilmenizi istiyorum" dedim. Bunun üzerine adam: "Kimseye söylemeyin!, kimseye söylemeyin!" diye cevap verdi. O adamı alkışlıyorum çünkü birkaç saat içinde üç kez hayatımı kurtardı.

Birkaç dakika sonra hep birlikte yola koyulduk. Çok uzak olmayan bir yerden silah sesleri gelince çatışma düzeni aldılar ve bize de "Yere yatın" diye bağırdılar. Ayakta kaldım ve "Yere yatmayacağım" dedim. Bizi ortadan kaldırmak için numara yaptıklarını düşünüyordum. Kendimizi korumamız için ısrar eden teğmene de "Yere yatmıyorum, bizi vurmak istiyorlarsa vursunlar" dedim. Bakın ne dedi : "Çocuklar siz çok cesursunuz". Ne inanılmaz bir tepki!

Anlatmak istediğim, o an hayatımı kurtarmış olması değil bu jesttir. Bir yola ulaşınca bizi bir kamyona bindirdiler. Orada kana susamış bir binbaşı vardı. Bir çok yoldaşımızı öldürmüştü ve tutukluların kendisine teslim edilmesini istiyordu. Teğmen reddetti, bizim onun esirlerimiz olduğunu ve teslim edemeyeceğini söyledi. Beni kamyonun ön koltuğuna oturttu. Binbaşı bizi Moncada'ya götürmesini istedi fakat teğmen bizi ne binbaşıya teslim etti ne de Moncada'ya götürdü. Böylece ikinci kez hayatımızı kurtarmış oldu. Görüyorsunuz, bu adam bizim savaştığımız ordunun bir subayıydı. Devrim zafere ulaştığında onu yüzbaşı rütbesine terfi ettirdik ve zaferden sonraki ilk başkanın yaveri olarak görevlendirdik.

O teğmenin söylediği gibi fikirler öldürülemez. Fikirlerimiz ölmedi, kimse öldüremedi. 1991 yılında, o özel dönemin başlangıcına kadar geçen otuz küsur yıl boyunca yaygınlaştırıp güçlendirdiğimiz fikirler bize direnme gücünü verdi. Eğitim, bilinçlendirme, dayanışma anlayışı ve enternasyona-

list ruh yaratmakla geçen o yıllar olmasaydı halkımız direnecek gücü bulamazdı.

Bir şekilde politik strateji ile ilgili meselelerden söz ediyorum. Değişik biçimlerde yorumlanabilecek çok karmaşık şeyler. Bu yüzden ne söylediğimi iyi biliyorum. Halkın yüzde 90'ından fazlasının desteğiyle zafere ulaşmış, büyük bir ulusal birlik, muazzam bir siyasi güç oluşturmuş bizim devrimimiz gibi bir devrim bile ayakta kalamazdı dedim. Bugünkü küreselleşmiş dünya koşullarında olsaydık, devrimi koruyamazdık.

Kimseye mücadeleden vazgeçmesini öğütlemiyorum. Öyle ya da böyle birçok yolu var; bunların içinde tayin edici olan kitlelerin eylemidir.

Bugün de büyük bir fikir mücadelesi yürütüp, görüşlerimizi yayıyoruz; bu bizim işimiz. Ama bugün kimseye: "Bizimki gibi bir devrim yapın" demek durumunda değiliz. Belki o zamanlarda olsaydık böyle derdik. Fakat o günlerde dünya farklıydı, deneyim farklıydı. Şimdi daha fazla bilgi sahibiyiz, sorunların daha fazla farkındayız ve elbette başkalarına saygı ve özen en önde gelmeli.

Orta Amerika'daki devrimci mücadeleler sırasında, dünya tek kutuplu hale gelip şartlar zorlaştığında ve Nikaragua devrimi bile iktidarı kaybedip barış görüşmeleri başladığında, aramızdaki eski dostluk bağları nedeniyle bize gelip görüşlerimizi sordular. Onlara: "Bize bu konuda görüşümüzü sormayın. Sizin yerinizde olsaydık ne yapacağımızı biliyor ya da ne yapmamız gerektiğini düşünebiliyor olurduk. Ancak, ölene kadar savaş ya da pazarlık yapmak gibi hayati konularda başkalarına fikirlerinizi söyleyemezsiniz. Bu kararı, ancak ilgili ülkenin devrimcileri verebilir. Vereceğiniz her türlü kararı destekleriz" dedik.

Benzersiz bir deneyimdi ve bunları ilk kez kamu önünde anlatıyorum. Herkesin görüşleri vardır fakat hiç kimse ölüm kalım meselelerinde kendi felsefesini başkalarına empoze edemez. O yüzden, fikir vermenin, tavsiyede bulunmanın çok ince meseleler olduğunu söylüyorum.

Tabi ki, bu olgu, gezegeni etkileyen küresel konularda görüş açıklamak, mücadele strateji ve taktikleri önermek gibi durumları kapsamıyor. Bu dünyanın vatandaşları ve insan ırkının parçası olarak düşüncelerimizi, devrimci olsun olmasın dinlemek isteyen herkese açıkça ifade etmek hakkına sahibiz.

Savaşmak ve Kazanmak İsteyen Birleşmiş Bir Halkın Gücü Muazzamdır

Bugün her zamankinden daha fazla Bolivar'ın yolunu izlememiz gerekiyor. İnsanlığın anayurdumuz olduğu kavramını yüceltmeli ve insanlık kurtulmadan kurtulamayacağımızın bilincinde olmalıyız. Ancak ve ancak insanlık özgür olduğunda özgür oluruz. Kuvvetli bir ihtimalle gerçekten adil bir dünya yaratmamız mümkündür. Ancak, bunca gözlem, okuma ve düşünmeden sonra insanlığın bunu başarmak için çok az zamanı kaldığı sonucuna vardım.

Bu sadece benim fikrim değil, tanıdığım pek çok insan böyle düşünüyor. Geçenlerde 600'ü başka ülkelerden 1000 iktisatçı ile bir Kongre düzenledik ve sunulan bildirileri tartıştık. Neo-liberal küreselleşme, uluslararası ekonomik kriz ve olayların gidişatı gibi konularda elli beş bildiri sunuldu. Buradan yola çıkarak şunu eklemeliyim ki, maalesef önümüzdeki iki-üç yılda ürünlerinizin fiyatlarının yükseleceğine dair pek umut yok.

Bizim nikelimizin fiyatları da yarıya indi. Kısa süre önce ton başına 8 bin dolar olan nikelin fiyatı 4 bin dolara düştü. İki gün önce şekerin fiyatı altı buçuk centti. Bu fiyat üretim masraflarını ...yakıt, yedek parça, işçilik, üretim girdileri gibi... bile karşılamıyor. Bu sadece ekonomik değil toplumsal bir sorundur. Yüz binlerce işçi şeker üretimine ve nesilden nesile geçen çok eski üretim geleneklerine bağlı yaşıyor. Üretim kayıpları yaşıyor olsak da o fabrikaları kapatmayacağız.

Bir takım kaynaklarımız var. Tümüyle kendi kaynaklarımızla gelişen turizm son yıllarda ivme kazandı ve bazı etkili olduğu kanıtlanan kararlar aldık. Uzun uzadıya nasıl başa-

rılı olduğumuzu anlatmayacağım. Sadece bir çok yerde duygusuzca uygulanan şok politikalardan, meşhur tedavi yöntemlerinden kaçındığımızı söyleyebilirim.

Tüm halka danışarak tedbirleri uygulamaya koyduk. Bu tedbirler parlamentoya sunulmadan önce halka sunuldu; tüm sendikalarla, işçilerle ve köylülerle tartışıldı. Ayrıca bütün öğrenciler tarafından da tartışıldı. Neyin fiyatı ne kadar, niye artmalı ya da artmamalı gibi. Sonra da bu tedbirler Ulusal Meclise sunuldu. Her karar önceden tartışılmış oldu çünkü konsensus sağlamadan hiçbir şey uygulanamaz ve bunu da zorla yapamazsınız.

Kuzeydeki akıllı baylar Küba Devrimi'nin zor kullanarak sürdürüldüğüne inanıyor ya da inanıyormuş gibi davranıyorlar. Ne var ki, yüksek devrimci ve insani kavramlarla eğitilmiş ülkemizde bunun tümüyle imkansız olduğunu anlayabilecek kadar akıllı değiller. Sadece konsensus sağlayarak başarabilirsiniz başka hiçbir şekilde değil. Halkın kitlesel desteği ve işbirliği olmadan kimse başaramaz. Fakat konsensusun kendi kuralları vardır. Bunları yaratmayı, sürdürmeyi ve korumayı öğrendik. Savaşmak ve kazanmak isteyen birleşmiş bir halkın gücü muazzamdır. Bir süre önce siyasi olmayan küçük bir karışıklık çıkmıştı. ABD'nin, kendi ülkesine yasadışı girişi her şekilde cesaretlendirdiği sıralardaydı. Kübalılara otomatik olarak oturma izni veriliyordu. ABD bunu dünyadaki hiçbir ülkenin vatandaşlarına vermez. Bu, Kon-Tiki'den sağlam bir sal yapabilen veya motorlu bir tekne sahibi olan herkesin Gulf Stream'in yardımıyla o zengin ülkeye ulaşmasını teşvik etmek içindi. Bir çok insanın spor tekneleri vardı. Olmayanlar da çalıyor ve orada kahramanlar gibi karşılanıyorlardı.

Havana limanında bir yolcu gemisini çalarak bir göç karmaşası yaratılması planlanan olayda kargaşa çıkmış ve bir takım insanlar vitrin camlarını taşlamaya başlamışlardı. Biz ne yaptık? Sivillere karşı hiçbir zaman polis ya da asker kullanmadık. Ya da Avrupa'daki olaylarda her zaman görmeye

alıştığımız gibi insanların üzerine tazyikli su sıkmak veya gaz bombası atmak gibi şeylere hiçbir zaman başvurmadık. Devrime gücünü sağlayan ve sürdüren şey konsensustur.

O gün, hatırlıyorum, daireme gidiyordum; gün ortasıydı ve haberleri duydum. Silah taşıyan eskortlarımı çağırdım ve onlara: "Karışıklıkların olduğu yere gidiyoruz. Silah kullanmanız yasak" dedim. Bu tür durumlarda silah kullanmaktansa birinin bana ateş etmesini tecih ederim; bu yüzden talimatlarımı verdim ve onlar da görevleri gereği bana eşlik ettiler.

Karışıklık ne kadar sürdü? Birkaç dakika, belki de saniye. İnsanlar balkonlara çıkmışlardı. Bir şekilde şok olmuşlardı; şaşkınlık içindeydiler. Bazı sınıf dışı unsurlar taş atıyorlardı. Sonra aniden, sanırım taş atanlar da dahil herkes alkışlamaya başladı ve kalabalık dağıldı. Devrime zarar vereceğini düşündüğü bir şey karşısında insanların nasıl tepki gösterdiğini görmek gerçekten etkileyiciydi.

"Tek bir birlik, tek bir silah, tek bir asker yerinden kıpırdamasın" demiştim. Eğer halka güvenirseniz ve halkın güvenini kazanmışsanız silah filan kullanmanıza gerek yoktur. Biz ülkemizde asla kullanmadık.

İhtiyacınız olan şeyler birlik, politik kültür ve halkın bilinçli ve militan desteğidir. Bunları uzun zamanda inşa ettik.

Bir dönüşüm, bir değişim, kelimenin bugünkü anlamıyla bir devrim ...doğduğunuz yerin, ülkenizin ötesine bakıp tüm dünyayı, tüm insanlığı düşünün... halkın katılımını gerektirir. Eklemek çıkarmaktan iyidir. Beni esir alan birliğin başındaki o teğmen davamıza eklendi, çıkarılmadı. O insanı olduğu gibi kabul ettim ve hayatım boyunca onun gibi pek çok insanla karşılaştım.

İnsanın bilincinin oluşumunda sosyal çevrenin, sosyal durumunun temel faktör olduğu doğrudur. Her şeyin ötesinde ben, Küba ölçeğinde bir ülke için hiç azımsanmayacak büyüklükte toprağı olan bir toprak sahibinin oğluyum. Ba-

bamın kendine ait bin hektar ve işlemek üzere kiraladığı on bin hektar arazisi vardı. İspanya'da doğmuştu ve genç ve fakir bir köylü olarak Kübalılara karşı savaşmak üzere orduya katılmıştı.

Geçenlerde önemli bir Amerikan dergisinde birileri, İspanyollara Latin Amerika'da yatırımlarını arttırdıkları için kızıyordu. İspanya aleyhine çok sert bir makaleydi. Çok kızmış oldukları belliydi. Onlar her şeyi kendilerine isterler. Sadece Küba bir yana, bu topraklara İspanyol yatırımı istemiyorlar. Makalede başka şeylerin yanında, Fidel Castro'nun bütün o emperyalizme karşı saldırılarına rağmen yeniden fetih hayranı olduğu söyleniyordu. Makaleye göre, olanlar bir İspanyol yeniden fetih girişimiydi. Makalenin başlığı "Yeni El Dorado Peşinde" idi ve öteki öfkeli saldırıların yanında, bağımsızlık savaşında yanlış tarafta savaşmış bir İspanyol askerinin oğlu olan Küba liderinin bu yeni fetihi eleştirmediğinden dem vuruluyordu.

Babamı düşünüyorum, muhtemelen 16-17 yaşlarında orada askere alınmış ve Küba'ya gönderilmişti. Babam yanlış tarafta savaşmış olmakla suçlanabilir mi? Hayır. Her halükarda doğru tarafta, İspanyolların tarafında savaşmıştı. Ne yapacaktı? Ancak okuma yazma öğrenebilmiş bir adamın Marxizm, enternasyonalizm ve benzer meselelerin uzmanı olması mı bekleniyor. Bence askere alındı ve doğru tarafta savaştı. Yanki dergisindekiler yanılıyorlar. Eğer Küba tarafında savaşmış olsaydı yanlış tarafta savaşmış olacaktı çünkü burası onun ülkesi değildi. Konuyla ilgili hiçbir şey bilmiyordu. Kübalıların neden savaştığını bile anlamıyordu. Zorunlu askerlik yapıyordu. Diğer yüz binlerce insan gibi buraya sevk edilmişti. Savaş bittiğinde İspanya'ya döndü; kısa bir süre sonra da çiftçilik yapmak için Küba'ya geri geldi.

Sonra toprak sahibi oldu. Büyük bir evde doğdum ve yaşadım ve bunun bana bir kötülüğü olmadı. İlk arkadaşlarımı orada edindim. Orta halli köylülerin ve ücretli işçilerin, yani kapitalist sistemin kurbanlarının yoksul çocuklarıydılar. Sonra daha elitler için olan okullara gittim ve neyse ki, buralardan bozulmadan mezun oldum. Şanslıydım ki, bir top-

rak sahibini oğluydum, torunu değil. Eğer bir toprak sahibinin torunu olsaydım, muhtemelen şehirde doğmuş, üst sınıftan bir çevrede ve zengin çocuklarının arasında büyümüş olacaktım ve dolayısıyla hiçbir zaman ütopik yada Marksist komünist fikirlerim olmayacaktı.

Hiç kimse bir devrimci, şair ya da savaşçı olarak doğmaz. Şartlar o insana şu ya da bu olma fırsatını verir.

Eğer Kolomb bir yüzyıl önce doğmuş olsaydı, kimse adını bile duymamış olacaktı. Zira, o sırada İspanya Arap egemenliği altındaydı. Ya da eğer yanılmamış olsaydı ve Çin'e arada bilinmeyen bir kıta olmadan denizden doğrudan ulaşabilseydi Çin kıyılarında işi on beş dakikada bitirilirdi. Hatırlayın, İspanyollar Küba'yı 12 atlıyla fethettiler ama öbür tarafta Moğolların yüz binlerce süvariden oluşan orduları vardı. Gördüğünüz gibi her şey nasıl değişirdi.

Bolivar'la ilgili başka bir şey söylemeyeceğim zira olması gereken zamanda ve yerde doğdu; bu kadar! Yüz yıl önce ya da yüz yıl sonra doğsaydı ne olurdu senaryolarını bir tarafa bırakıyorum çünkü bu imkansızdı. (Dinleyicilerden "Che!' diye bağırışlar)

Che mi? Che (Guevara) her saniye buradaydı, benim söylediklerimdeydi, burada konuşuyordu.

"Bugünün Hayalleri Yarının Gerçekleri Olacak"

Bu sefer gerçekten bitireceğim. Bazı işadamları beni bekliyor. Konuşmamı nasıl değiştirebilirim ki? Onlara da size söylediğim gibi dürüstlüğün her şeyden üstün olduğunu söyleyeceğim. Ben dürüst, duyarlı, anayurdunun ve çağının sesini dinleyen her insanın bu ülkede yeri olduğuna inanıyorum. İnsanlığın çağrısını tüm vatandaşlarınıza iletmeniz gerekiyor.

Değişik ülkelerden, çok farklı okullardan 600 iktisatçının katıldığı toplantıdan size daha önce söz etmiştim. Bütün bu sorunları derinlemesine inceledik. Bunun sol ya da sağ sekter bir toplantı olmasını istemedik. Bay Friedman'ı bile da-

vet ettik ama kendisi 82 yaşında olduğu için, özür diledi ve toplantıya gelemedi. Görüşlerini savunması için Bay Soros'u, Chicago Boys'u, arz yanlı monetaristleri ve neo-liberalleri de davet ettik çünkü tek istediğimiz tartışmaktı. Pazartesiden Cumaya beş gün tartıştık.

Bu toplantı, Latin Amerikalı iktisatçılar toplantısında yaptığım bir öneri sonucunda ortaya çıktı. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Ben de onlara başımızda bu kadar sorun varken neden ekonomik kriz ve neo-liberal küreselleşmeye odaklanmadığımızı sordum. Sonuçta öyle yaptık. Yüzlerce tebliğ geldi; bunlardan elli beş tanesi seçildi ve tartışıldı. Tartışılmayanlar da kitap olarak basılacak. Gerçekten çok ilginç, eğitici ve öğreticiydi. Bunu her yıl yapmayı düşünüyoruz. Davos'ta sayısını bilmediğim ulus-ötesi şirket temsilcilerinin ve dünyanın bütün zenginlerinin bir araya geldiği bir forum var. Bizim adamız toplantı yeri olarak onlara fazla mütevazi gelir. Ama biz kendi toplantımızı bu seferki tecrübelerimize dayanarak her yıl yapacağız.

Toplantıyı kapatma görevi bana verilmişti ve ben konuşmaya başladığımda neredeyse gece yarısı olmuştu. Yaptığım kısa konuşmayı Jose Marti'nin sözleriyle bitirdim : 'Bugünün hayalleri yarının gerçekleri olacak.'

Özür dilerim

Önümüzdeki kırk yıl içinde beni tekrar davet ederseniz daha kısa konuşacağıma söz veriyorum.

Belki de sözünü ettiğim o kitapçıkla gelmek ve sadece altını çizdiğim yerleri okumak daha iyi olurdu. Böylece buradan dört buçuk saat erken çıkıp gidebilirdiniz.

Çok teşekkür ederim.

Fidel diyor ki,

"Gelişmiş kapitalist sistem, sanayileşmiş ülkelerde sürdürülemez bir tüketim modeli yaratıp dünyanın geri kalanının aklına gerçekleşmesi olanaksız hayaller ekerek insanlığa çok büyük zarar verdi. Atmosferi zehirledi ve insanlığa gelecekte de lazım olan yenilenemez muazzam doğal kaynakları tüketti. Lütfen benim idealist, olanaksız ve saçma bir dünyaya inandığımı düşünmeyin; sadece gerçek dünyanın ve mutlu insanın nasıl olacağını hayal etmeye çalışıyorum. Maddiyattan bahsetmeye gerek yok, bir kavramdan söz etmek yeterli: Eşitsizlik, gezegendeki insanların yüzde 80'den fazlasını mutsuz ediyor ve bu bir kavramdan başka bir şey değil. Kavramlar ve fikirler yaşanabilir, sürdürülebilir ve daha iyi bir dünyayı mümkün kılmak için gerekiyor."

"Küreselleşmenin geri çevrilebilir bir süreç olduğuna inanıyorum. Sorun küreselleşmenin kendisi değil ne tarz bir küreselleşme olacağıdır."

Bir devrim ancak kültürden ve fikirlerden doğabilir. Zorla kimseyi devrimci yapamazsınız. Fikir tohumlarını ekenlerin halka baskı uygulamaya hiç ihtiyaçları yoktur."

ISBN 975 - 6398 - 14 - 0
9 789756 398142